

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA CAWANGAN KELANTAN

TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
WAN DERAHMAN BIN WAN MAHMAT
PENCERITA CERITA RAKYAT: "PENGAKHIRAN DI BUKIT PANAU"

OLEH:

FATHIN NABILAH BINTI ABD RAHMAN	2014160857
NUR DIANA BINTI AHMAD NOR	2014786155

PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (MAC 2016 – JULAI 2016)

TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
WAN DERAHMAN BIN WAN MAHMAT
PENCERITA CERITA RAKYAT: "PENGAKHIRAN DI BUKIT PANAU"

OLEH:

FATHIN NABILAH BINTI ABD RAHMAN	2014160857
NUR DIANA BINTI AHMAD NOR	2014786155

PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (MAC 2016 – JULAI 2016)

PENGHARGAAN

PENGHARGAAN

Assalamualaikum w.b.t. Terlebih dahulu kami panjatkan rasa penuh kesyukuran kepada Yang Maha Esa, Allah S.W.T kerana akhirnya kami dapat melengkapkan Projek Sejarah Lisan ini dengan jayanya. Tidak dinafikan, pelbagai kekangan yang kami hadapi sebelum dan selepas selesai sesi temubual bersama tokoh, namun dengan berkat kesabaran kami dan pertolongan-Nya, kami dapat mengatasi masalah yang melanda.

Jutaan terima kasih kami tujukan kepada pembimbing akademik kami untuk subjek IMR 604 – Documenting Oral History (Sejarah Lisan), Nor Kamariah Bt Chik yang telah memberikan segala ilmu yang beliau miliki kepada kami dan memberi kami segala tunjuk ajar untuk meyiapkan projek ini. Terima kasih yang tidak terhingga lagi sekali di atas dorongan beliau dan kami amat menghargainya.

Pak Da atau nama Wan Derahman Bin Wan Mahmat, tokoh yang kami hormati dan setinggi-tinggi terima kasih kami ucapkan kerana kerjasama yang telah banyak membantu kami dengan memberi informasi mengenai tajuk pilihan kami. Kami tidak mungkin akan dapat menghasilkan transkrip yang sebegini lengkap dan bernilai ini tanpa bantuannya.

Akhir sekali, kami ingin mengucapkan terima kasih yang tidak terhingga kepada semua yang terlibat secara langsung atau pun tidak langsung, ibubapa serta rakan-rakan seperjuangan yang memberikan sedikit sebanyak tunjuk ajar kepada kami di dalam menghasilkan projek transkrip temubual ini.

Sekian terima kasih.

ISI KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN

TAJUK	MUKA SURAT
Penghargaan.....	ii
Isi Kandungan.....	iv
Abstrak.....	vi
Biodata Tokoh.....	viii
Pengenalan.....	x
Transkrip	
Bahagian 1: Latar Belakang Tokoh.....	02
Bahagian 2: Permulaan di Kampung Paloh.....	07
Lampiran	
Log Wawancara.....	41
Diari Kajian.....	48
Senarai soalan.....	53
Surat Perjanjian.....	60
Gambar.....	61
Indeks.....	62

ABSTRAK

ABSTRAK

Abstrak: *temubual ini adalah antara pencerita cerita rakyat dan pelajar tentang “Pengakhiran di Bukit Panau. Transkrip temubual ini dijalankan di Masjid Kampung Paloh di Tanah Merah pada 23 April bermula jam 10.15 pagi dan mengambil masa selama sejam setengah. Pencerita iaitu Wan Derahman Bin Wan Mahmat atau lebih dikenali sebagai Pak Da merupakan penduduk tetap Kampung Paloh. Transkrip ini menyentuh serba sedikit tentang latar belakang pencerita itu sendiri iaitu Pak Da. Selain itu, Pak Da turut bercerita tentang sejarah Bukit Panau itu sendiri yang bermulanya dari Kampung Paloh iaitu kampung Pak Da sendiri. Selain itu, Pak Da juga menceritakan tentang persingahan sebentar Puteri Saadong di Bukit Panau dari Bukit Marak.*

Kata kunci: *Bukit Panau, Tanah Merah, Pak Da, Wan Derahman Bin Wan Mahmat, Kampung Paloh, Puteri Saadong*

BIODATA TOKOH

BIODATA TOKOH

Nama : Wan Derahman Bin Wan Mahmat (Pak Da)

Umur : 69 Tahun

Kediaman : Kampung Paloh, Bukit Panau

Tarikh lahir : 28/2/1947

Tempat lahir : Kampung Paloh

Pekerjaan : 1. Guru
2. Tok Imam

Status : Berkahwin

Anak : 11 Orang

Prinsip Hidup : Hendak hidup dalam keadaan sederhana dan baik

PENGENALAN

PENGENALAN

Bukit Panau terletak 20 km daripada Bandar Tanah Merah, Kelantan. Kedudukannya yang berada di tengah jalan yang menghubungkan Jajahan Tanah Merah dengan Jajahan Pasir Mas memberikan kemudahan bagi orang ramai yang ingin mengujungi Bukit Panau.

Terdapat pelbagai cerita atau pendapat dari zaman dahulu mengenai nama Bukit Panau itu. Pertama, dinamakan dengan nama Bukit Panau kerana bentuk fizikalnya yang kelihatan seperti tompok putih, sama seperti penyakit panau, oleh itu penduduk kampung menamakan bukit tersebut dengan nama Bukit Panau. Seterusnya pendapat lain pula, kebanyakan orang kampung dahulu menggunakan batu untuk mengasah parang dan apabila batu tersebut pecah, batu itu menjadi serpihan atau tompok kecil yang kelihatan seperti panau. Perumpamaan tersebut digunakan untuk menamakan bukit tersebut yang kelihatan seperti tompok panau.

Dahulunya Bukit Panau ini pernah dijadikan tempat persinggahan pedagang-pedagang Arab dari Pattani, Thailand dan sebagainya. Oleh kerana Bukit Panau pernah dijadikan tempat persinggahan pedagang-pedagang Arab, perniagaan barangan dan penyebaran agama Islam giat dijalankan oleh pedagang dengan penduduk kampung. Selain itu, Bukit Panau juga pernah dikunjungi oleh keturunan wali songo seperti Sheikh Kadir Jailani pada zaman dahulu. Bukit Panau pernah dijadikan tempat pembelajaran ilmu persilatan oleh Sheikh Kadir Jailani untuk anak muridnya dan juga dijadikan tempat untuk pertapaan. Bukti yang menunjukkan Sheikh Kadir Jailani pernah berada di Bukit Panau adalah terdapatnya makam beliau diatas bukit tersebut yang menjadikan batu nisan sebagai tanda.

Bukit Panau amat dikenali dengan lagenda atau cerita rakyat mengenai Puteri Saadong. Lagenda tersebut mengisahkan Puteri Saadong dari Bukit Marak berpindah ke Bukit Panau sebagai tempat persinggahan. Semasa keberadaan Puteri Saadong di Bukit Panau, Puteri Saadong menunaikan segala hajat yang diminta oleh penduduk kampung. Misalnya, penduduk kampung meminta sesuatu seperti pinggan mangkuk, pada keesokannya hari permintaan tersebut ditunaikan oleh Puteri Saadong.

Kini, Bukit Panau tersebut telah dijadikan tempat pemasangan pencawang elektrik Telekom dan juga bakal dijadikan salah satu tempat rekreasi untuk orang ramai.

TRANSKRIP

TRANSKRIP

Petunjuk:	
WD	: Wan Derahman
ND	: Nur Diana
FN	: Fathin Nabilah

BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG WAN DERAHMAN WAN MAHMAT

ND : Assalamualaikum w.b.t

WD : Waalaikumsalam.

ND : Saya Nur Diana Binti Ahmad Nor dan ini rakan saya Fathin Nabilah Binti Abd Rahman. Kami merupakan pelajar tahun akhir daripada Fakulti Pengurusan Maklumat dalam jurusan Ijazah Pengurusan Sistem Maklumat Universiti Teknologi MARA kampus Kelantan. Pada hari ini, kami akan mengadakan satu wawancara bertajuk “Pengakhiran di Bukit Panau”. Wawancara ini berlangsung pada 23 April 2016 bersamaan hari Sabtu pada jam 9.45 pagi di Masjid Kampung Paloh. Tujuan wawancara ini dijalankan kerana ia merupakan salah satu syarat untuk kami melengkapkan semester lima bagi subjek IMR604 iaitu Sejarah Lisan. Calon yang bakal kami wawancarakan pada hari merupakan seorang anak jati Kampung Paloh, Bukit Panau yang dikenali sebagai Pak Da. Kami

amat berbesar hati kerana Encik sudi meluangkan masa untuk diwawancara pada hari ini. Dari kajian yang telah kami lakukan Encik merupakan seseorang yang mempunyai pengetahuan tentang sejarah Bukit Panau dan kami berharap Encik dapat berkongsi dengan lebih dalam mengenainya. Bagi memulakan wawancara pada hari ini, kami ingin Encik menceritakan serba sedikit mengenai latar belakang Encik seperti salahsilah diri, keluarga, pendidikan dan juga kerjaya Encik.

WD : Terima kasih. (berdehem) Assalamualaikum w.b.t, nama Pak Da Wan Derahman Wan Mahmat. (bunyi microfon) Lahir di Kampung Paloh ini pada *dua puluh lapan* haribulan *dua sembilan belas empat puluh tujuh* [28/2/1947] hari Khamis. Pendidikan berasal daripada Sekolah Kebangsaan Bukit Panau kemudian berpindah ke Maahad Mahamadi Kota Bahru, kemudian menyambung pelajaran di pondok-pondok dengan cara berulang-alik. Bukan duduk di pondok maknanya cara berulang-alik. Pak Da boleh banyak tempat-tempat hok [yang] Tok guru *ngajar* [mengajar], Pak Da pergi *ngaji* [belajar] *gitulah* [begitu]. Kemudian dari segi sisilahnya [salasilahnya], Pak Da ini kalau hendak kira asal keturunnya bukan orang Kelantan. Asal daripada Pattani. Dulu bila berlaku pergolakan di Pattani maka ramailah diantara orang-orang di Pattani itu Pattani, Thailand. Ramai diantara orang di Pattani itu sama ada orang perseorangan ataupun keluarga berpindah-randah kepada satu-satu tempat. Dan ada diantaranya *tujuh beradik* [adik-beradik bapa Pak Da], *tujuh beradik* [adik-beradik bapa Pak Da] yang berpindah daripada Pattani itu melalui *Taba* [Pattani]

kemudian naik ke Kuala Semut Api, Kelantan kemudian terus ke Kota Bharu, Kelantan pun ada, ada yang pergi ke Pulau Seratus, Kelantan ada, yang pergi ke Teluk Renjuna, Kelantan dia panggil. *Pastu* [selepas itu] *orang-orang* [adik-beradik] Pak Da di Pulau Seratus, Kelantan pun ada di Teluk Renjuna, Kelantan pun ada di Kota Bahru, Kelantan khususnya dipanggil Paloh di Kota Bharu, Kelantan. Jadi diantara *tujuh beradik* [adik-beradik bapa Pak Da] tadi ada yang pergi duduk di Paloh itu. Kemudian duduk situ, orang zaman dulu kan dia *takda* [tidak ada] *gapo* [apa-apa] orang kampung pun tidak ramai. Berpindah pula kepada beberapa tempat hingga sampai seorang daripadanya sampai sini, sampai perkampungan pada ketika itu orang *tak* [tidak] ada lagi, *tak* [tidak] ramai orang. Dengan kerana itu la maka Kampung Paloh ini dinamakan Kampung Paloh. *Dia* [adik-beradik Pak Da] bawa *mari* [datang] Paloh *hok* [daripada] Kota Bharu. Oleh kerana dia *mari* [datang] dari Kota Bharu dia *mari* [datang] sini nak letak nama *gapo* [apa] kan. Dia bawa *mari* [datang] Paloh *dia* [nama] letak sini. *Dia* [adik-beradik Pak Da] letak nama kampung kita ini nama Paloh satu daripadanya. Daripada sini lah *sisilah* [salasilah] Pak Da dari satu generasi ke satu generasi sampai ke Pak Da ini. Ini lah diantara *sisilahnya* [salasilahnya]. Dan kekal keluarga Pak Da disini duduk disini. Sampai ke *harini* [hari ini] pun, tapi bagaimanapun bukan satu keluarga besar. Tapi walau bagaimanapun kalau hendak kira kampung ini keluarga Pak Da *belako* [semua] anak-beranak *belako* [semua]. Daripada kalau *la la* [sekarang] ini la. Datuk nenek sini, ayah mak pun sini tidak *mari* [datang] dari lain. Adik-beradik pun berkembang sampai ke

sepupu, dua *pupu* [sepupu] duduk sini *belako* [semua]. Sampai ke *la la* [sekarang] ini pun. *Ertinya* [maksudnya] Pak Da duduk dalam keadaan waris-waris *belako* [semua] ada waris *belako* [semua] *gitu* [begitu]. Jadi dari segi *sisilahnya* [salasilahnya] dulu, kemudian kita pergi kepada sejarah, kita pergi ke cerita rakyat. *Ke* [atau] ada lagi?

ND : Boleh Pak Da ceritakan tentang pekerjaan Pak Da?

WD : Dulu Pak Da guru, ustaz. Pak Da mengajar di sekolah. Kalau dulu dia panggil sekolah rakyat kan. Sekolah rakyat ini dibawah Majlis Agama Islam dulunya, lepas itu berpindah kepada *JASA* [Jabatan Islam Kelantan]. Dia panggil *JASA* [Jabatan Islam Kelantan], Jabatan Islam Kelantan. Lepas itu nama itu berubah kepada *YEIK* [Yayasan Islam Kelantan]. Sampai ke *la la* [sekarang] ini Pak Da mengajar sekolah daripada Majlis Agama Islam bertukar nama kepada *JASA* [Jabatan Islam Kelantan] bertukar nama kepada *YEIK* [Yayasan Islam Kelantan] iaitu Yayasan Islam Kelantan. Dulu Pak Da mengajar, ustaz. *Lolok* [tipu] cara-cara bodoh. Pak Da mengajar mulai *sembilan belas enam puluh enam* [1966] dan sampai ke tahun *dua ribu tiga* [2003]. Lebih kurang *tiga puluh* [30] tahun lebih. Dalam *tiga puluh lima* [35] tahun mengajar lepas itu Pak Da bersara. Itu dari segi kerja *hok* [yang] dulu-dulu. Lepas itu bele-bele [sambil] *la la* [sekarang] ini Pak Da, Tok Iman sini. Dah bersara itu *demo* [mereka] beri jawatan Tok Imam. Jadi Tok Imam. Lepas itu *gak* [juga] kerja-kerja kampung, pelihara lembu dan menanam jagung (ketawa) Lain-lain?

- ND : **Boleh kami tanya mengenai apa prinsip hidup Pak Da diterapkan hingga sekarang?**
- WD : Tak ada *gapo* [apa]. Cuma Pak Da hendak kalau dari segi Pak Da sendiri pun dari segi prinsipnya, Pak Da hendak Pak Da dan keluarga Pak Da ini hendak hidup dalam keadaan sederhana dan baik, itu saja. Kebetulan anak-anak Pak Da, Pak Da *tak* [tidak] hantar ke sekolah lain selain sekolah Arab. Semua sekali mengaji sekolah Arab *belako* [semua] anak-anak Pak Da. Berjaya *tak* [tidak] berjaya pun asasnya daripada sekolah agama, sekolah arab. Jadi anak Pak Da *sebelas* [11] orang ini Pak Da *tak* [tidak] hantar ke sekolah akademik. Pak Da *sorang* [seorang] *ja* [sahaja] *ngaji* [belajar] sekolah kebangsaan hanya setakat kelas *tiga* [3] dulu (ketawa). Anak Pak Da hantar dengan tujuannya anak-anak Pak Da ini, Insyaa Allah walaupun tidak kaya, hendak hidup dalam keadaan sederhana tapi baik. Itu *saja* [sahaja]. Prinsip Pak Da setakat itu *ja* [sahaja].

TAMAT BAHAGIAN 1

BAHAGIAN 2: PERMULAAN DI KAMPUNG PALOH

ND : Terima kasih Pak Da atas penerangan serba sedikit tentang diri Pak Da. Seterusnya kita sambung dengan bahagian 2 iaitu mengenai cerita Permulaan di Kampung Paloh dan Pengakhiran di Bukit Panau. Cerita akan dimulakan dengan Permulaan di Kampung Paloh seperti sejarah Kampung Paloh itu sendiri dan cerita yang bermula dengan Kampung Paloh itu.

WD : *Memey* [memang] la kalau kita nak *oyak* [cakap] cerita itu Bukit Panau *saja jah* [sahaja] *dia orang* [mereka] panggil *tak* [tidak] lengkap. Tak lengkap. Sebab dia bukannya unik sangat tetapi oleh kerana dia ada cerita pelik *situ* [disitu] seperti Puteri Saadong *gapo* [semua] itu maka Bukit Panau itu jadi masyhur. Namun walau bagaimanapun, kita kena kaitkan dengan sesuatu yang lain iaitu kita kaitkan dengan kampung khususnya dengan kampung yang Pak Da duduk ini. Kalau kampung lain, dia sebenarnya Bukit Panau ini dikelilingi oleh banyak kampung. Kalau di sebelah kita sini dipanggil sebelah selatan *dok* [kan]? Disebalah selatan ini Kampung Paloh, di sebelah timur itu dipanggil Kampung Bukit Panau Gelugor, di sebelah utara itu dipanggil Kampung Tandok. Kemudian kalau kita *gi* [pergi] ke sebelah barat itu dia panggil Kampung Binjai Manis ataupun Bukit Panau. Kampung Binjai Manis ataupun Bukit Panau. Kemudian ada lagi kampung-kampung kecil seperti Kampung _ Baru, Kampung Tengah. Semua ini di keliling kaki Bukit Panau *belako* [semua]. Namun walau bagaimanapun, oleh kerana kita ini duduk di Paloh, Pak Da sendiri duduk di

Paloh, lahir sendiri di Paloh, besar di Paloh, tua di Paloh. Maka kita akan ceritakan mula di Paloh. Kampung Paloh ini sebenarnya diapit oleh dua kuala. Tahu kuala itu *gapo dio* [apa dia]? Kuala ini saluran air. Saluran air yang puncanya bukan dari mana-mana sungai. *Hok* [yang] ada depan ini. Jadi Kampung Paloh ini diapit oleh dua kuala, pertama dipanggil kuala air deras, bawah ini. Itu kata kalau *dok* [duduk] bawah ini *sedap* [seronok]. *Dia sa* [satu] lagi *belah* [sebelah] sana lebih kurang *tujuh ratus* [700] meter dia panggil kuala sungai dulang kuala itu. Kuala ini saluran air kalau nak kira segi dari luasnya lebih kurang ini *ja* [sahaja]. Dari karpet ni ke dinding tu (Pak Da menunjuk jarak). Itu sahaja luas dia. *Ada pun* [ada kuala] nak sempit lagi sikit lagi. Puncanya kalau kuala air deras ini, lebih kurang satu [1] kilometer punca dia situ. *Tak* [tidak] tahu air ini *mari* [datang] mana. *Mari* [datang] dalam tanah. Kalau kita boleh buat pelan dari muka kuala, muka kuala tu sungai besar la. Kuala ini dia *tubik* [keluar] *kot* [dari] sungai besar. Daripada muka kuala ini dia naik ke sini, *dia* [punca air] *mari* [datang] sini langkah jalan ini Kampung Salok. Langkah jalan ini, *di alik* [di sebelah] atas *gitu* [begitu] lebih kurang *lima ratus* [500] meter *dia* [mereka] panggil ada *suatu* [satu] telaga. Di *kepala* [hujung] kuala ini, diatas dia ini ada satu telaga dia panggil Telaga Sabima. Telaga ini tempat air *tubik* [keluar]. Luas *dia* [telaga] *tak* [tidak] tahu. Air *tubik* [keluar] situ *mari* [datang] dari tanah. Bukan punca *mari* [datang] mana-mana, air *tubik* [keluar] dari tanah *sampai ka la la* [hingga sekarang] ini air itu *tak* [tidak] kering. *Tak* [tidak] kering *sampai ke la la* [hingga sekarang] ini. Air *mari*

[datang] situ. Itu kepelikan saluran air *hok* [yang] kita panggil kuala air deras ini punca *dia* [air] *mari* [datang] dari satu telaga kecil. Bukan luas, lebih kurang ini *ja* [sahaja] lubangnya (Pak Da menunjukkan besar lubang). Besar muka kipas ini *ja* [sahaja] (Pak Da menunjukkan kearah kipas). *Dia mari* [datang] dulu cerita ini. Cerita dia panjang. Zaman dulu, pernah orang-orang tua kita jumpa ular, ular besar. Orang tua kita jumpa. Ular besar ini bila dia tengok orang dia masuk dalam lubang air itu. *Tak* [tidak] tahu dia *gi* [pergi] mana. Orang dulu tengok ini. Ular besar masuk ke lubang air sendiri. Jadi lubang air ini la namanya, Telaga Sabima. Ia mengeluarkan air dan punca air kepada kuala air deras. *Sampai ke la la ni* [hingga sekarang] air ini masih lagi keluar dan *tak* [tidak] kering-kering. Ada *sokmo* [selalu]. *Sampai ka la la ni ada sokmo* [hingga sekarang ada sentiasa]. Air *duk tubik sokmo* [keluar hingga sekarang]. Kemudian di muka kuala ada pohon ara besar. Ikut kepada *kecek* [cerita] orang zaman dulu, dia *jamu* [menjamu] orang Kelantan kata. *Dia jamu* [menjamu]. Jadi dia tidak tahu itu ada bagi pulut kuning, ayam panggang *ke* [untuk] pohon ara besar ini. *Dia gi* [pergi] jamu kerana perkara khurafat sering berlaku ini. Bukan zaman *lani* [sekarang], perkara ini sungguh-sungguh berlaku. Bahawa orang tua zaman dulu, dia beri makanan pulut kuning ke, ayam panggang ini di umbi pohon ara ini. Kerana dia percaya bahawa pohon ara besar dia kuala ini ada penunggu ini ada penunggu dia, nama Datuk Kopiah Merah. *Dia caya* [percaya] *gitu* [begitu]. Dan *memey* [memang] la, zaman dulu kalau kita *gi* [pergi] ke muka kuala itu dengan tidak orang kata tak *pesey* [jenis] ini, tak *pesey*

[jenis]. Kena kata, “tok kita mari ni” (Pakda berdialog) kena kata *gitu* [begitu]. “kita mari nih” “cucu mari ni” “cucu nak mari” (Pakda Berdialog) nanti kena *kosek* [kacau]. Orang tua *caya* [percaya]. *Gini-gini* [macam ini] khurafat, jangan *caya* [percaya]. Tapi *nak* [hendak] *oyak* [memberitahu] benda ini berlaku. Oleh kerana percaya, benda ini berlaku *gitu* [begitu]. Sedikit sebanyak perkara pelik berlaku mengenai kuala dia. Dan sungai kita, itu Pak Da kata kalau kita duduk bawah itu Pak Da *oyak* [beritahu] nampak *lalu* [sekali]. Bukan kecil *serupa lalu* [macam sekarang], bukan sempit *serupa lalu* [macam sekarang]. Di sungai kita ini luasnya sampai ke tebing ini. Tebing ini. Bawah itu ada tebing. Tinggi bawah ini sungai. *Loni* [sekarang] maknanya sungai ini *koha* [makin] lama *koha* [makin] hakis terhakis dan tanah timbul *serupa lalu* [seperti sekarang]. Tempat ini orang boleh buat menanam jagung *tanah jerluh* [tanah jerlus]. Tanah timbul ini dah jadi tanah kerajaan. Dia jadi tanah kerajaan dia panggil TOL [tanah kerajaan]. Yang diberi kepada orang kampung buat menanam jagung. Sebab itu orang kampung ini boleh jual jagung. Perkampungan jagung kampung kita. Kalau nak makan jagung kena mari sini. Jagung pula sedap. Jagung manis. (ketawa) *Kejap* [sekejap] lagi kita boleh tengok, *berjujuh* [ramai] orang jual jagung. *Start* [bermula] daripada sini sampai *kona* [simpang belok] sampai ke hujung. Oleh kerana sungai orang zaman dulu, ada orang panggil keramat di kepala di muka kuala air deras penunggu dia dipanggil datuk. Maka zaman dulu dia banyak binatang-binatang yang hidup ini buaya *gapo* [apa] kan. Orang tua kita *oyak* [bagi tahu], kalau kita tengok buaya *gapo* [apa] kan kita *gi* [pergi]

tebing. Kita *oyak* [cakap] *ja* [sahaja] kita *gi* [pergi] dengan anak cucu “timbul la anak cucu aku nak tengok” (Pak Da berdialog). Dia [buaya] timbul. Buaya ini *mari* [datang]. Puas tengok *gi* [pergi] *tokse* [tidak mahu] dah *gi* [pergi]. Zaman dulu sini. Kisah dulu *hok* [yang] ini. Dia *gi* [pergi] ke kuala. Kerana diapit oleh dua kuala, kita *gi* [pergi] ke kuala Sungai Dulang. Kuala Sungai Dulang ini tidak kurang juga punya penunggu. Punca dia dari mana? Punca air Sungai Dulang ini dari Bukit Panau. Bukan dari mana sungai. Dari Bukit Panau. Di atas Bukit Panau itu dia ada satu kolam. Kolam ini kalau kita *gi* [pergi] cari kita tidak akan jumpa. Tetapi kalau orang sesat dia akan jumpa. Orang naik bukit kalau dia sesat dia akan jumpa kolam ini. Daripada kolam ini air itu turun bawah mengalir melalui kuala *supo* [serupa] ini juga. Daripada Bukit Panau ini tubik ke sungai besar itu. Jarak daripada *hok* [yang] ini dengan *hok* [yang] ini yang Pak Da *oyak* [bagi tahu] tadi lebih kurang tujuh ratus [700] meter ini. Tujuh ratus meter [700], tidak jauh mana la. Di celah itu tempat orang menanam *belako* [semua]. Dan kuala ini ada penunggu *supo* [macam] sini juga, *pari tujuh beradik* [penunggu]. Ini unik ini, benda itu benda unik. *Toksah* [tidak perlu] *dok caro* [ambil kisah] *gumano* [macam mana]. *Pari tujuh beradik* punya comel la. *Pari* ini anak-anak gadis yang jadi penduduk di Bukit Panau ini yang kita tidak tahu dia ini dari jenis *gapo* [apa]. Dari jenis orang bunian ke dari jenis *gapo* [apa] kita tidak tahu. Tapi setiap berlakunya hujan panas, orang kampung kita ini kalau nak tengok dia boleh tengok. *Tujuh beradik* ini turun bersih kain. Di mana? Tepi sungai. Dari atas bukit dia turun sungai kuala itu basuh kain.

Sebukas-sebukas [selonggok-selonggok], orang zaman dulu kan *jerut* [ikat], bukan dalam raga. Zaman *lani* [sekarang] ada raga kain. (ketawa) *Sebukas-sebukas* [selonggok-selonggok] seorang. Punya comel, rambut melepasi punggung *belako* [semua]. *Tokleh* [tidak boleh] nak *oyak* [bagi tahu] la, hidung mancung, bibir *pauh laye* [bibir menggoda], rambut ikal mayang. Pak Da boleh bilang _ _ _ Pak Da boleh bilang *belako* [semua] ini. Nak *oyak* comelnya, itu pari tujuh [7] beradik. Turun basuh kain naik bukit semula. Sehubungan dengan ini, walaupun pari tujuh [7] beradik ini merupakan cerita rakyat lagenda dan memang Pak Da sendiri tidak pernah jumpa. Dia *tokse* [tidak mahu] jumpa. *Pasal* [sebab] jumpa dengan *dia* [pari tujuh beradik], *dia* [pari tujuh beradik] ambil *dia* [pari tujuh beradik] bawa *gi* [pergi]. Sungguh! Nanti Pak Da *oyak* [bagi tahu] cerita. *La la* [sekarang] ini ada lagi orang panggil Idris bin Ismail. Orang panggil Pak Su Deris. Ada lagi dia, *saing* [kawan] Pak Da. Dia ada situ, duk tanam jagung *lani* [sekarang] (ketawa). Dia ini pernah dibawa lari oleh pari *tujuh* [7] beradik. Pernah bawa lari naik atas bukit. Lebih kurang seminggu duduk atas bukit bawa lari. Ceritanya bermulanya *gini* [begini], ada seorang hamba Allah itu daripada seberang sana dia *sokmo* [selalu] seberang sini. Budak *tino* [perempuan] setara ini la. Paksu Deris ini di kaki Bukit Panau dia ada kebun getah. Orang panggil kebun tokey situ. Paksu Deris ini dia *dok* [kerja] *noreh* [menorah] situ. Kemudian *bele-bele* [sambil] budak ini duduk ulang-alik *gini* [begini]. Budak itu duduk berulang dari seberang *nu* [Thailand] dari mata air daripada Kampung Kiat itu dia berulang *mari* [datang] naik sini, dia pergi ke

Tanah Merah. Dia duduk berulang, dia belajar menjahit dekat Tanah Merah. *Hok* [yang] *tino* [perempuan] itu. Jadi Paksu Deris *noreh* [menorah] situnya, lama-lama Paksu Deris muda kan. Lani paksu derisnya *supo* [serupa] Pak Da la. Dulu Pak Da ini comel ini. (ketawa) Lama-lama dia terikat hati dengan budak itu. Tapi dia pendiam, bukan *supo* [macam] Pak Da. Pak Da kalau nak dekat orang, Pak Da *gi* [pergi] *selalu* [terus]. (ketawa) Diam-diam dia sahaja. Duk pendam rasa sayang nak *ko* [dekat] dia tu. Pendam dalam hati. Akhir sekali, pada suatu hari dia sudah menoreh, turun ke tepi sungai ada rumpun buluh besar. Orang Kelantan kata umbi buluh, besar. Duduk melengu orang kata duduk gila kat budak itu kan. Lama-lama jugak, ambil batu sebutir *pekong* [baling] ke dalam sungai Paksu Deris itu. Suka, *pekong* [baling], suka. Kemudian bukan dia seorang menorah situ, ramai orang lain pun. Lepas itu orang lain ada situ, turun pergi tengok. Dia kata “Bakpo Paksu Deris ni? Ambil batu *pekong* [baling] dalam air, suka.” (Pakda berdialog)-- Orang itu sampai ke dia, dia lari *buhbuh* [laju] naik atas bukit. Tidak *kelik* [balik] sampai malam *kakre* [nanti]. Pergi cari, habis *pakat* [semua] *tubik* [keluar] *empat* [4] *lima* [5] kampung habis *pakat* [semua] *tubik* [keluar] cari. Kampung-kampung *hok* [yang] Pak Da sebut tadi *pakat* [semua] *tubik* [keluar] *belako* [semua] cari tak jumpa- Lebih kurang seminggu- jumpa la kat orang menoreh. Jumpa dekat orang menoreh *sakni* [tadi], orang menoreh lega. Orang menoreh *buhbuh* [terus] lari, orang menoreh pun oyak [bagitahu] “ada sini Pak Deris” (Pak Da berdialog). Orang pintas. Suatu petang itu, dan lebih itu orang pintas ikut atas.

Pintas itu, kuala itu kan Pak Da *oyak* [bagitahu] luas kan, dari sini ke situ tiang itu (menunjukkan arah). Kalau orang biasa ini lompat lepas ka?-- Saluran air, parit air lepas tidak agak? Tapi bila orang kepung dia jugak, senang dia lari.-- Dia turun ikut atas pasir. Orang lain pintas, pintas *dey* [ikut] sini. Di muka kuala air deras ini, bawah ini sikit *dey* [ikut] situ. *Dey* [ikut] *sakni* [tadi] situ. Di itu ada seorang sini tok sepupu Pak Da, dia Tok Imam sini. Dia bukan masjid ini, tapi situ ada surau dia jadi Tok Imam surau itu. Sepupu Pak Da, dia Tok Imam dia pun turun. Jadi Paksu Deris tadi dia seminggu tidak makan duduk dalam bukit. Dalam bukit seminggu tak makan-Lembik, lembik *lote* [sangat], orang pegang *lembik do'oh* [sungguh], sepupu Pak Da pergi tidak tahu dia baca *gapo* [apa]. Dia letak dalam air-- Baru la Paksu Deris ni celik-- *Celik derah kaba* [sedar dengan cepat]. Pak Da *oyak* [bagitahu] setakat itu cerita dia. Cerita dia orang ambil dia bawa pergi Kota Bahru, bawa pergi wad gila. Orang kata dia ini gila. Sebenarnya dia ini tidak gila. *Nayo* [kesian] ke dia. *Demo* [mereka] telefon polis, polis *mari* [datang] ambil bawa pergi Kota Bharu, *buh* [letak] dalam wad. Kita panggil wad gila. Waktunya, Pak Da duduk di Maahad Mahmadi-- Konon-kononnya dia ini, dia lari itu, orang tegur dia., dia lari naik bukit itu. Dia lari *turut* [ikut] orang. Orang *tino* [perempuan] bawa pergi dia. *Demo* [mereka] ini la bawa lari dia naik bukit. Dia *oyak* [bagitahu] cerita, dia duduk bukit itu kan-- rumah itu dia memang tidak pernah tengok. Rumah dia *comelnya* [cantik] rumah dia, dengan biliknya, dengan tanahnya *belako* [semua], dengan makanannya. Dia duduk sana, dia makan kenyang, sedap daripada duduk di rumah. Dia *oyak*

[bagitahu] cerita. *Saing-saing* [kawan-kawan] pun ramai, ada *тино* [perempuan] ada *jate* [lelaki]. Dia *oyak* [bagitahu] cerita. Dia ini sebenarnya, dia lari sebab tujuh pari tujuh beradik bawa lari dia. Lebih kurang seminggu baru la dia bawa *kelik* [balik] *mari* [balik]. *Lagu* [macam] itulah kisahnya hok [yang] *sengoti* [sungguh]. Ini kesan daripada tujuh pari beradik. Dia kata penunggu di kualakuala itu. Kemudian, kita pergi ke Bukit Panau. Bukit Panau ini *gapo* [apa] dia nama ini Bukit Panau. Kerana zaman dulu bila turun hujan. Bila hujan, di Bukit Panau ini batu dia setompok, setompok. Jadi bila turun hujan selepas daripadanya-- batu ini bila dia panas, dia kena air dia panas dia bawa *tubik* [keluar] asap. Asap ini tidak pergi lain. *Setompok setompok, setompok* [asap]. Jadi bila kita duduk bawah, kita tengok *serupo* [macam] tompok panau. Panau, orang naik panau kan (ketawa). Kenal ke panau ini? (ketawa). Tompok *supo* [macam] orang naik panau. Jadi lepas itu la Bukit Panau dinamakan Bukit Panau. Kerana dia tengok ni *serupa* [macam] panau duduk naik itu putih, putih asap tidak lari. Asap *hok* [yang] keluar dari batu. Itu kisah nama Bukit Panau. Dan dia punyai *dua* [2] gua. *Sa* [satu] itu gua kelawar, *hok* [yang] satu gua biasa la tidak ada nama *gapo-gapo* [apa-apa]. Kerana *hok* [yang] gua kelawar itu kita boleh masuk. Kalau hendak masuk, kita boleh masuk tapi kalau hendak masuk kita kena masuk dengan cara *nyendeng* [mengiring]. Sempit lubang dia-- Pak Da pernah pergi gua kelawar itu tapi Pak Da tidak masuk. Sebab busuk kelawarkan, Pak Da tidak masuk. Lepas itu gua *hok* [yang] kecil itu, gua juga walaupun sempit-- Kemesyuran dia ada dua perkara. Pertamanya, kisah orang tua kita

oyak [bagitahu] kisah Puteri Saadong. Puteri Saadong ini dia berpindah dari Bukit Marak. Daripada Bukit Marak, tidak tahu *gapo* [apa] kenapa dia minat dengan Bukit Panau itu kali. Kerana puak kita ini minat dengan Bukit Panau jadi dia pun minat Bukit Panau. (ketawa) Mari duduk Bukit Panau itu-- sampai ada orang kampung kita ini kalau ada buat kenduri ke *gapo* [apa] ke kan ada kemudahan.-- Padi beras itu dia cakap, makna kita boleh ambil terus kalau kita nak *bekwoh* [kenduri]. Ambil padi bawa kelik pisau tumbuk boleh buat *bekwoh* [kenduri]. Pinggan mangkuk boleh ambil. Pergi pinjam dengan dia. Tapi lama-kelamaan *sakni* [tadi] orang kampung *sakni* [tadi] kan banyak orang banyak perangai _ _ _ Ambil padi pun letak atas kati. Guna atas kati sebenarnya bukan ambil sahaja. Kita *wak* [buat] padi kita ambil padi pinjam dengan dia kita buat padi. Pinggan mangkuk pun kalau ambil, kita ambil *seratus* [100] *butir* [biji], *lima puluh* [50] *butir* [biji] hantar tidak cukup. Ada *hok* [yang] pecah, ada *hok* [yang] tidak ganti. Kurang *sokmo* [selalu] barang dia. Jadi, barang dia jadi kurang *sokmo* [selalu], pinggan mangkuk dia jadi kurang *sokmo* [selalu] jadi dia marah. Bila dia marah maka dia pun lari. Lari daripada Bukit Panau ini dia *gi* [pergi] ke Gunung Reng. Itu kisah situ, Pak Da pun tidak tahu kisah *lepastu* [selepas itu]. Cuma tahunya daripada lagendanya *dia* [Puteri Saadong] daripada Bukit Marak dia mari Bukit Panau. Dan antara yang dia bekal kepada penduduk Bukit Panau dan penduduk sekelilingnya ialah padi beras dan mangkuk pinggan. Pasal kita makan kita guna pinggan. Hasil daripada pengurusan kampung kita ini. Tak serupa dengan jumlah dia maka dia pun lari ke Gunung Reng. *Sa* [satu]

laginya Bukit Panau kita ini, dia jadi tempat pertapaan. Ada *sokmo* [selalu] orang bertapa. Bermula daripada yang Pak Da ingatnya dipanggil Tok Sheikh Kadir Jailani. _ _ _ . Sheikh Kadir Jailani ini jalanan kononnya asalnya daripada Aceh. Dan dia ini bukan asal daripada Aceh tetapi daripada Yaman. Keturunan dia, tok nenek dia daripada Yaman-- Setakat Pak Da ingat dia Sheikh Kadir Jailani. Dia lah ahli pertapaan. Dulu daripada itu Pak Da tidak tahu la. *Pasal* [tentang] orang tua cerita Pak Da dia bertapa di bukit itu. Dan kononnya bahawa dia ini mati atas bukit itu dan kubur dia atas bukit itu. Dan dia ada *setongkol* [sebijil] batu besar tempat dia duduk bertapa situ, *pahtu lani* [selepas itu sekarang] tidak ada dah. Orang buang dah. Orang *oyak* [bagitahu] situ bertapa. Jadi Sheikh Kadir ini Pak Da kata tadi bukan berasal daripada Aceh tetapi dia bukan orang Aceh. Dia orang Yaman. Tok nenek dia orang Yaman. Daripada keturunan-keturunan Wali Songo dia panggil. Pak Da pun tidak tahu lah, *lagumana* [macam mana] Wali Songo itu Pak Da tidak tahu. Selepas itu Sheikh Kadir ini turun Bukit Panau ini asalnya keturunan Wali Songo. Kemudian setiap tahun Pak Da pergi *haritu* [hari itu], Bukit Panau ini ada kelebihan dia. Orang-orang bukan orang kita macam Cina ke apa, setiap tahun pada hari raya cina orang panggil apa *Thaipusam* [Tahun Baru Cina] ke? Dia mari dengan kapal sungai. Singgah di tepi muka kuala sungai dulang itu tinggal kapal bawa naik alat-alat dia. Bawa alat-alat itu bawa naik atas bukit. Dia buat tempat dia memuja, sembah tuhan dia lah. Dan orang melayu kita ini, start daripada Sheikh Kadir Jailani. Setiap masa ada orang pergi bertapa. Dan seingat

Pak Da, yang akhir sekali orang bertapa di atas bukit itu orang panggil Deris. Baru sahaja mati. Deris dia budak muda. Setaro-setaro [sebaya-sebaya] awak, tua sikit dari awak. *Sekat* [setakat] dia itu, dia mati dah. Dia lah orang yang Pak Da ingatnya paling akhir buat pertapaan atas bukit ini. Tujuannya Pak Da tidak tahu. Jadi Pak Da sendiri tidak tahu, orang kampung tidak tahu cumanya dengar-dengar cerita Deris ini dia naik pergi bertapa itu konon-kononnya di masa-masa pertapaan itu ada dia minta *gapo-gapo* [apa-apa] dengan keramat Bukit Panau itu. (ketawa) Nak emas ke, nak *pitih* [duit] ka, macam-macam tapi tidak boleh percaya. Tidak boleh percaya (ketawa). Ada orang dulu-dulu dia bertapa dia beramal. Orang itu bertapa bukan cari emas ke apa, sebab di Bukit Panau kita ini bawah itu kononnya ada emas. Lepas itu orang kemudian ini kalau pergi bertapa panggil emas itu suruh *tubik* [keluar]. Panggil tidak *tubik-tubik* [keluar-keluar]. Kena korek emas ini (ketawa). Bukan pasal *pesey* [gaya] panggil. Itulah al-kisah dia. Jadi kalau orang dulu-dulu kalau pasal bertapa pun, memang dia bertapa sebab dia beramal— *supo* [serupa] Sheikh Kadir Jailani dia beramal, dia beramal ilmu *gapo-gapo* [apa-apa] itu kita tidak tahu kan. Itu *pasal* [ikut] dia lah. Tapi kemusyuran dia itu sampai tempat dia itu, dipuja oleh orang bukan sahaja orang kita. Orang-orang kita pun pernah pergi naik tempat dia itu jugak. Pergi memuja, orang panggil pergi memuja. Puja tempat-tempat macam itu. Kononnya tempat Sheikh Kadir Jailani bertapa ini tempat yang keramat orang kata. *Gitu* [begitu] lah pujaan itu. Kemudian di pertengahan bukit itu dia ada *sebutir* [seketul] batu besar. Kalau kita naik jalan lama. *Loni* [sekarang] jalan

baru sudah, jalan *hok* [yang] *demo* [mereka] buat itu naik ikut *nuh* [sana] dah ikut Menara *gapo* [apa] itu Menara celcom atas *nuh* [sana] duduk. *Loni* [sekarang] ada Menara celcom atas itu. Dia buat jalan baru sudah. Kalau ikut jalan lama, di tengah-tengah bukit ini kita naik sekerat, dia ada *dua* [2] benda situ dia ada batu. Batu besar, batu leper *gini* [macam] lagi besar. Sebesar petak tikar ini (Pak Da menunjukkan tikar). Sampai dekat *dua* [2] depa panjang. Batu itu kita panggil Batu Mek Limah. Kemudian kita pergi ke Batu Mek Limah sebelah itu ada sebutir kubur kecil orang kata kubur budak. Ini bukan lagenda tetapi perkara sebenar berlaku pada masa itu berlaku *bah* [banjir] air merah. *Bah* [banjir] air merah dulu Pak Da kalau *tak* [tidak] silap ingat Pak Da pada tahun *sembilan belah dua puluh enam* [1926]. Berlaku *bah* [banjir] air merah. *Bah* [banjir] air kuning pada *sembilan belas enam puluh tujuh* [1967]. Ingat? Itu *bah* [banjir] air kuning. *Bah* [banjir] air merah itu air merah. Air sungai merah.- Di jarang-jarang tempat tidak tentu *serupo* [macam] *bah* [banjir] air kuning *sembilan belas enam puluh tujuh* [1967] itu. Kemudian *bah* [banjir] yang baru sekali ini *tak* [tidak] tahu *bah* [banjir] *gapo* [apa]. Air merah berlaku dah *dua puluh enam* [26] air kuning berlaku dah *enam puluh tujuh* [67] air hijau kot baru ini (ketawa). *Hok* [yang] banjir besar baru ini. Tidak tahu air *gapo* [apa] baru ini (ketawa). Tapi nak *oyaknya* [bagi tahu] di Kelantan kita ini *tiga* [3] sejarah berlaku *bah* [banjir] besar. *Bah* [banjir] air merah *sembilan belas dua puluh enam* [1926] kemudian *bah* [banjir] air kuning *sembilan belas enam puluh tujuh* [1967] dan baru ini berlaku *dua ribu empat belas* [2014]. Puak-puak kita *pakat*

[semua] kena pindah *belako* [semua]. Dengan Pak Da dengan pindah sekali. Anak-anak Pak Da pindah *belako* [semua]. Nak *oyak* [bagi tahu] *tiga* [3] kali dah *bah* [banjir] besar. Dan bila berlaku *bah* [banjir] air merah ini semua orang sekampung sekeliling kita ini pindah *gi* [pergi] Bukit Panau *belako* [semua]. *Gi* [pergi] tempat-tempat tinggi. Maka Batu Mek Limah tadi adalah nama seorang orang *tinu* [perempuan] dia naik bukit itu. Jadi orang lain boleh naik sampai ke atas itu, dia tak boleh dia orang tua naik *takat* [setakat] itu *ja* [sahaja] duduk atas batu itu. Duduk atas batu itu tiba-tiba dia sakit dan dia tidak mati situ, orang-orang usung bawa turun. Batu ini orang panggil Batu Mek Limah kerana Mek Limah boleh naik setakat itu sahaja. Kemudian sekali dia *mugo* [sebab] ramai kan, seorang budak umur *gapo* [apa] tidak tahu lah. Kubur dia tepi Batu Mek Limah itu. *Hok* [yang] itu yang *sengoti* [betul]. Itu diantara perkara-perkara yang Pak Da boleh *oyak* [beritahu] nya mengenai sejarah Kampung Paloh dan Bukit Panau. Kemudian kita nak pergi *alah* [ke] Paloh ni sebenar, kerana ada lagi *sa* [satu] cerita Paloh ini, berhubung dengan nama Kampung Paloh itu sendiri. Tadi Pak Da kata nama Kampung Paloh ini diletak ataupun dibubuh oleh orang, diantaranya keluarga Pak Da lah, orang asal keluarga Pak Da yang pindah daripada Paloh, Kota Bharu. Mari sini oleh kerana dia [orang asal keluarga Pak Da] nak *boh* [letak] *gapo* [apa], dia ambiklah nama Kampung Paloh ini buat nama baru. *Dia* [Paloh] sebenarnya *sa* [satu] lagi, *dia* [Paloh] jadi nama kepada Kampung Paloh ini kerana bawah itu. Dia ada suatu, kita orang Kelantan panggil Paloh. Dia seakan-akan tasik, bawah itu. Seakan-akan tasik ini, luas *dia*

[tasik] nya lebih kurang, *seratan* [satu rotan] *enam puluh* [60] kaki _, *seratan* [satu rotan] ini *enam puluh enam* [66] kaki, luasnya itu *satu ratan* [rotan] lebih kurang *enam puluh enam* [66] kaki, tapi kerana berat ataupun *tujuh puluh* [70] kaki luasnya itu, panjangnya itu lebih kurang *lima ratus* [500] meter. Jadi bila air sungai *hok* [yang] duduk tepi ini surut gi *dok* [kan], sini *dia* [kawasan] jadi Paloh, Paloh ini seakan-akan tasik, kemudian di tepi Paloh ini dia ada *sa* [satu] burung keranji besar zaman dulu, burung keranji besar itu mati dah *loni* [sekarang]. Jadi Kampung Paloh ini dinamakan Kampung Paloh kerana ada paloh itu, dan dinamakan Kampung Paloh bukan Paloh sahaja tetapi Paloh keranji. Pasal apa, pasal ada *sa* [satu] burung keranji besar duduk di *bigha* [tepi] Paloh *hok* [yang] serupa tasik itu. Faham ke tak faham Pak Da *oyak* [cakap] ini? Tak faham *mu* [engkau] *tak dok aroh* [tidak tahu] (ketawa). Nak *oyak* [cakap] ini kalau asal ada benda kita boleh *oyak* [cakap] ini. Bawah itu memang lah *dia* [tebing] ada, bawah tebing itu. Setelah air sungai sampai ke tebing ini lama kelamaan *dia* [kawasan] hakis *dia* [kawasan] pergi sebarang sana tanah timbus. Kemudian *dia* [kawasan] tinggal lumut serupa tasik. Ini *hok* [yang] serupa tasik ini orang kampung panggil Paloh, *dia* [tasik] tidak panggil tasik. Punca air *tak mari mano* [tidak diketahui]. Tidak ada lah kata air itu mari serupa daripada kuala air deras ke, daripada kuala Sungai Dulang ke *dok* [tidak], *dia* [Paloh] duduk sini. Kalau ini kuala air deras, ini kuala itu, Paloh duduk sini. Tidak tahu air ini mari mana tapi tidak pernah kering. Ingat Pak Da, Pak Da sekarang umur sampai *enam puluh sembilan* [69] tahun, tak pernah lagi Pak Da ingat bahawa

Paloh ini kering, kecuali selepas daripada *orang timba* [ambil air]. Diantara orang *menimba* [angkat air] Paloh ini, bukan menimba dengan menjinjing, timba [angkat air] kaut [ambil] dengan tin. *Minggu timba nak boleh kering* [berminggu-minggu ambil masa menimba air sampai kering], kerana kononnya daripada Paloh ini macam ada binatang pelik. Yang mana timba nak tengok binatang pelik, *start* [mula] daripada bila timba itu kering, sampai ke *loni* [sekarang] pun air tak naik. Kalau dulu kan air banyak dah jadi punca penghidupan orang kampung untuk cari ikan berapa nak makan buat lauk nak turun bawah tu *gak* [jugak] __ , *nakung* [menukat ikan], *ngail* [mengail], *buat taburan boleh tahan makan ikan* [berapa banyak ikan boleh dimakan], *loni* [sekarang] tidak boleh makan *gapo* [apa] *sekat* [semenjak] *timba-timba* [angkat ikan] itu tidak boleh buat *gapo* [apa] sudah Paloh itu. Jadi, Kampung Paloh sebenarnya bukan sahaja ambil sempena nama daripada *hok* [yang] mari daripada Kota Bharu, bahkan nama suatu bentuk tasik yang orang kita nama Paloh tasik itu yang air memang tidak pernah kering, jadi punca penghidupan bagi orang-orang sekeliling untuk makan lauk *gapo* [apa], ikan, boleh tahan nak makan dok, dan di tepi itu ada burung keranji besar, maka Kampung Paloh ini dinamakan Kampung Paloh Keranji ambil sempena tasik kecil itu dengan adanya burung keranji besar di tepi tasik. Jadi kampung ini sebenarnya Kampung Paloh Keranji, nama *dia* [kampung] sebenarnya. Jadi nya dua sebab bahawa kampung kita ini nama Kampung Paloh, nama daripada Kampung Paloh, Kota Bharu dan sempena Paloh itu sendiri. Kenapa dinamakan Paloh Keranji, Kerana

ada burung keranji ditepi paloh itu. Tidak ada *belako* [semua] dah. Paloh itu *loni* [sekarang] pun kering sudah _ demo *timba* [angkat air] tinggal kering, ada air sikit-sikit boleh *korek* [ambil] boleh ambil air untuk lembu minum gitu, tidak banyak sudah air. *Gapo* [apa] lagi nak tanya, itu lah sejarah Kampung Paloh nya *lagu tu* [macam itu] la *karang* [cerita] Bukit Panau. Yang lagenda nya *hok* [yang] mahsyur sangat *dia* [Bukit Panau] itu kerana Puteri Saadong. Puteri Saadong ini *setara* [setakat] itu je dia duduk (bunyi kenderaan). Kita tiada orang mengunjung Puteri Saadong ini, tiada lah orang kata kita pergi jumpa dengan *dia* [Puteri Saadong] ke tidak, cumanya bila kita ada nak buat kenduri kendara, kita boleh pergi, kita *oyak* [bagitahu] dekat *dia* [Puteri Saadong] “Tuan Puteri, hamba nak pinggan” (Pak Da berdialog) misalnya *seratus* [100]. Esok kita pergi ada. *Dia* [Puteri Saadong] tiada rupa tidak boleh tengok. Esok kita pergi ada, ambil la. Contohnya kita nak padi misalnya seguni, esok pergi ambil, ada. *Dia* [Puteri Saadong] sendiri tiada siapa tengok, itu Puteri Saadong. Maknanya benda-benda yang kita nak yang *dia* [Puteri Saadong] ada, dia boleh *buwi* [bagi], syaratnya kita pergi *oyak* [bagitahu] hamba nak. Esok pergi *oyak* [bagitahu] je tiada jawapan *gapo* [apa], tiada lah kata kamu mari esok, *dok!* [tidak], kita pergi *oyak* [bagitahu]. Pergi tempat kita pergi esok ada, ambik lah, itu keunikan Puteri Saadong. Setelah *dia* [Puteri Saadong] berpindah, tiada sudah. *Godio* [apa] lagi Pak Da *oyak* [bagitahu], itu Bukit Panau nya yang kita bunyi pelik itu kerana ada yang Puteri Saadong dan tempat-tempat pertapaan orang-orang dulu seperti Syed Kadir Jalani sampai ke _ _ _ Che Derih itu tiada

sudah orang bertapa, tiada sesorang pun.

ND : Boleh Pak Da ceritakan macam mana keadaan sekarang Bukit Panau, dia [Bukit Panau] dijadikan tempat rekreasi ke atau dibawah jagaan Jabatan Alam Sekitar atau dibiarkan macam itu sahaja?

WD : Bukit Panau ini kalau semasa Pak Da muda, jadi tempat untuk *JKR* [Jabatan Kerja Raya] ambil batu. Kemudian *loni* [sekarang] dijadikan tempat untuk meletak menara Celcom di atas *nuh* [sana] dibuat jalan. Kemudian diakhir-akhir ini pula nya, akan dijadikan tapak rekreasi, dia memang exco untuk wakil kita sini la, Datuk Fattah Haji Mahmud itu, dia memang sudah *oyak* [bagitahu] dah di Bukit Panau kita ini, dia kata kita akan dijadikan tapak rekreasi. Insyaa Allah, Pak Da rasa tapak ini akan jadi cumanya masa dia tidak tahu bila, tapi makna sudah ada cadangan bahawa Bukit Panau kita ini, tidak di atas la, bawah tempat itu akan dibuat tempat-tempat *lagu tu* [macam itu] lah, memang ada cadangan lah.

ND : Bagi Pak Da sendiri, macam Pak Da pernah mengalami benda-benda, kisah-kisah pelik ke kalau dekat Bukit Panau atau Pak Da pernah pergi sana tengok sendiri?

WD : Pak Da sendiri tidak pernah berlaku, Pak Da ini orang *kosek di hantu* [diusik oleh hantu] Pak Da tidak pernah *kosek* [diusik] tidak tahu *bakpo* [mengapa]. Tempat-tempat orang misal kalau sungai kan, sungai ini dia bila ketika kita *boh* [letak] pukak, kita lepas pukak kita *caney* [tahan] ikan mari *derah* [laju] *turut* [mengikut] air. Pak Da _ jaring, Orang lain pernah *bubah-bubah* (Pak Da meniru bunyi air) ikan, tapi Pak Da angkat tidak ada *sekor habuk* [tiada langsung] Pak Da tidak pernah. Kalau orang pergi jala sampai bawah pohon buluh dekat dalam air demo pergi jala, Pak Da pergi jala tidak kena. _ _ bagi Pak Da seorang ini tidak pernah kena benda-benda pelik ini sama ada sungai ke bukit ke, tiada. Hantu *tokseh* [tidak mahu] *kosek* [usik] Pak Da ini sebab Pak Da ini penakut, *dia* [hantu] *kosek* orang berani sahaja, orang penakut tidak *kosek* [usik]. Dia tahu sudah *kosek* [usik] orang penakut *gak selok* [habislah] (ketawa). Dia *kosek* [usik] orang berani tidak lari tapi kalau kita pergi jala ke mukat ke, bila kita nya *kosek* [usik] di hantu *kara* [angkat jala] *kelik* [balik] lah. *Tokseh* [tidak payah] jala, *tokleh sekor habuk* [tidak dapat langsung] *dia* [hantu] *kosek* [usik]. Itu kepercayaan juga. Realitinya *sengoti* [sungguh] berlaku, sungguh. Sesiapa yang pergi menjala, meh nak *oyak* [bagitahu] pagi esok *oyak* [bagitahu], kita malam kita pergi panjat pukak *pahtu* [lepas itu] *bubah-bubah* [Pak Da meniru bunyi air] gegar tangan, angkat pukak tiada *sekor habuk* [tiada langsung]

nya itu. *Pahtu* [lepas itu] mu *kelik* [balik]. Pak Da *oyak* [bagitahu] *kelik* lah. *Takdo sekor habuk* [tidak ada langsung] dah kalau dia memukat, menjala kalau kita kena *kosek* [usik]. Pernah gitu *dok* [tengah] jala sini, Pak Da tak rajin kita campak jala *alík* [sebelah] sana terus, “*gapo* dia tu wey” (Pak Da berdialog) senyap *kelik* [balik] lah tak *dok* [ada] dah tu *toksah* [tidak perlu] campak la tidak ada ikan dah, *kelik* [balik] tapi jangan lari. Lari nya *dia* [hantu] *hambat* [kejar] *dia* [orang memukat] la. Tak boleh orang *gotu* [macam itu] dia khianat. Dia hantu ini kita kata, hantu ini dia sebenarnya jin ataupun iblis, buat jahat juga *dia* [hantu] *kosek* [usik] la kita, *hok* [yang] baik tak *caro* [biarkan] apa deh. Jin ini ada *hok* [yang] baik, *hok* [yang] Islam itu baik lah. Jin ini ada Islam ada kafir, *hok* [yang] kafir itu kan memang jahat lah, *hok* [yang] Islam baik lah. Iblis itu semata-mata jahat, *kosek* [yang] kita memanjang. *Kosek* [usik] dalaman kita, *kosek* [usik] luaran kita, sampai *punah* [rosak] orang dekat kampung Pak Da nama Che Musa. Tengah jalan ini, tapi tidak sebesar ini mula nya, naik basikal *krekkrekkrek* (Pak Da meniru bunyi basikal) *cungcung* [terlampau laju] tengah jalan _ _ _ _ _ besar kepala lutut *dia* [Che Musa] kata, “*pah* [lepas], lalu ikut bawah lah jawabnya abang” (Pak Da berdialog) *dia* [Che Musa] *dok jajo* [menyebarkan cerita] _ *dia* [Che Musa] kata _ _ hantu raya (ketawa). *Demo* [dia] je Pak Da tidak rajin. Pak Da daripada sini, rumah asal Pak Da sini dekat sekolah *alík tu* [sebelah itu], jalan *kokni* [dekat sini] sebenarnya jalan kaki sahaja itu. Situ ada alur, ada *dua* [2] butir alur itu kan, _ _ _ _ _ jalan kaki retak papan _ keras ini, kampung Pak Da ceruk hutan _ _ , kampung Pak Da itu la. Pasal *ore*

tino [isteri] Pak Da itu sepupu Pak Da, Mak Da itu. *Dia* [Mak Da] situ dengan _ __. Jadi Pak Da duduk sini *derak* [jalan] pergi haji, nikah dengan *dia* [Mak Da] itu, mengorat dah dia _ _. Mengorat orang tua itu zaman dulu-dulu *lagu tu* [macam itu] lah. Pergi depan rumah waktu tengah malam jalan *sorang-sorang* [seorang diri] tidak pernah kena *kosek* [usik]. Zaman dulu banyak hantu ramai orang percaya. Macam itu la ceritanya, nak lebih lagi daripada itu, mari cari lain la. Pak Da tidak boleh nak *oyak* [beritahu] dah. Tidak ada dah. Setakat Pak Da tahu daripada pengetahuan Pak Da nya *setara* [setakat] itu sejarah Bukit Panau. Namun walau bagaimana pun bahawa tidak lengkap sejarah Bukit Panau ini jika tidak dikaitkan dengan Kampung Paloh kita ini, sebab Kampung Paloh ini mempunyai lagenda tersendiri. *Dia* [Kampung Paloh] memang ada hubung kait dengan Bukit Panau seperti pari *tujuh* [7] beradik, mari daripada Bukit Panau mari ke kuala itu. Kuala itu jadi apitan kepada kuala air deras, dan Kampung Paloh duduk tengah *cotek* [kecil] *je* [sahaja]. Tidak ada dah kan, ke ada lagi?

- FN** : Pernah tidak terjadi kehilangan pendaki bila *dia* [pendaki] mendaki dekat Bukit Panau itu?
- WD** : Tidak pernah. Kalau hilang tidak ada, kalau sesat ada. (Bunyi telefon) tapi sesat pun *dia* [pendaki] boleh *tubik* [keluar] sendiri.
- ND** : **Macam Pak Da cerita tadi, ada di atas Bukit Panau itu pernah didiami atau disinggah oleh wali Songor iaitu Tok Syeikh Jailani dan keturunannya dan terdapat makam *dia* [Tok Sheikh Kadir Jailani], tanda di atas Bukit Panau itu. Jadi nak tanya adakah wali Songo ini atau keturunan mereka ini berkaitan dengan ilmu persilatan atau ilmu lain, dan adakah ilmu itu diamalkan sehingga sekarang di atas bukit itu ke atau selain daripada itu, ada yang Pak Da cerita tadi pasal orang melakukan pemujaan, *benda* [pemujaan] itu terjadi sampai sekarang lagi ke?**
- WD** : Kalau dari segi persilatan memang ada orang-orang yang mari belajar ilmu persilatan ini daripada Tok Syeikh Jailani. Bukan orang Kelantan sahaja, terdiri daripada orang-orang luar daripada Melaka pun ada, orang mari *mengaji* [belajar], belajar silat dengan Tok Sheikh Kadir Jailani ini. Dan nya orang Bukit Panau kita ini sendiri pun ada, diantaranya orang panggil Tok Che Kassim, orang Bukit Panau, orang Kampung Binjal Manis belah _ , belah sana Bukit Panau. Panggil Tok Che Kassim, dia ini memang ada kait la dengan ilmu silat yang diajar oleh Tok Sheikh Kadir Jailani ini, tapi *dia* [Tok Che Kassim] sendiri

nya tidak belajar dengan Tok Sheikh Kadir, dengan orang lain, dengan tok nenek *dia* [Tok Che Kassim] la yang *mengaji* [belajar] ilmu silat dengan Tok Sheikh Kadir itu. *Pah* [lepas] itu dari segi pemujaan ini *loni* [sekarang] tidak ada sudah. Pak Da tidak ingat la nak *oyak* [beritahu] nya tahun berapa pemujaan ini dihapus, Pak Da tidak ingat, Tapi lama dah sama ada di Bukit Panau ke ataupun di mana-mana di seluruh kampung ini, dari segi pemujaan ini tiada. Cumanya *hok* [yang] Pak Da *oyak* [beritahu] pertapaan itu berakhir dengan Che Derih. Itu pertapaan bukan pemujaan, tidak puja. Tidak ada dekat Bukit Panau kita ini. Setahu Pak Da nya orang tua kita tidak ada *oyak* [beritahu] bahawa orang puja, tidak ada orang puja cumanya terhadap tapak pertapaan Tok Sheikh Kadir Jailani, itu sahaja *hok* [yang] orang puja nya. Maknanya orang anggap bahawa tapak tempat *dia* [Tok Sheikh Kadir Jailani] bertapa ini berpuaka lah. Jadi *sa* [satu] itu sahaja *pah* [selepas] itu lain tidak ada. Melainkan kalau orang naik bukit pun orang naik bertapa. Pak Da sendiri naik bukit pun naik *derak* [lalu] sahaja. Jalan naik bukit *yoyayoya* [untuk suka-suka sahaja]. Dulu *takpo* [tidak mengapa] boleh *hungga* [berlari] atas bukit itu, *hungga* [berlari] *bububu* (Pak Da meniru bunyi berlari) sampai sekerat sampai batu Tok Nimah orang panggil itu *dok* [kan], letih dahaga berhenti *situ* [batu] batu besar kan sedap duduk *rilek* [bertenang] *pah* [selepas] itu *hungga* [berlari] semula naik atas bukit. Sesetengah tempat sahaja kita tidak boleh *hungga* [berlari]. Tempat ini kan dia naik *gitu* [macam itu] sedap *hungga* [berlari] jalan lama itu, jalan baru ini kan _, jalan baru itu buat lain _ kita naik dulu. Tidak ada sudah batu Tok Nimah, kubur

budak. Batu Tok Sheikh Jailani *demo* [mereka] *cokeh* [cungkil] teruk. *Cokeh* [cungkil] teruk. Kiranya begini nya orang-orang dok pergi puja, bila orang dok pergi puja, jadi ada lah diantara orang kampung kita ini *hok* [yang], tidak orang kampung kita lah, kita sendiri pun tidak berkenan *dok* [buat] puja benda-benda *lagu tu* [macam itu], tidak baik khurafat kan. Abang ipar Pak Da ini orang panggil Tok Nipah, *dia* [Tok Nipah] nama Nik Pah Bin Nik Hussin. Abang ipar Pak Da ini *dia mengaji* [belajar] ilmu Tauhid ini mendalam sikit. Bila *dia* [Tok Nipah] *mengaji* [belajar] ilmu akidah ini dalam sikit, *dia* [Tok Nipah] itu dengan benda-benda khurafat ini marah *benar* [sungguh] la. *Dia* [Tok Nipah] naik *cokeh* [cungkil] batu Tok Sheikh Kadir. *Dia* [Tok Nipah] marah, “*cokeh la cokeh* [cungkil], nanti *sakit perut* [membawa padah]”, “*biar aku cokeh* [cungkil]” (Pak Da berdialog). *Cokeh* [cungkil] *dia* [Tok Nipah] teruk, *sekat tuh* [sampai situ] tidak ada pertapaan. Abang ipar Pak Da lah yang pergi *cokeh* [cungkil] batu itu. Makna nya dari segi pemujaan nya *setara tu* [sampai itu] sahaja. Tempat-tempat lain tempat memuja tidak ada, tempat menjamu pun tidak ada, hilang lama macam kuala air deras ini kan, tidak ada lama dah, hilang dah sebab ramai orang-orang kita *hok* [yang] *mengaji* [belajar] di Mekah, *kelik* [balik] mari *oyak* [beritahu] benda-benda *hok* [yang] khurafat ini kan, masing-masing pakat tinggal lah benda-benda *lagu tu* [macam itu]. Zaman dahulu orang tidak *ngaji lah mana* [tidak belajar sungguh-sungguh] percaya dekat keramat ini (ketawa).

FN : **Macam tadi kan Pak Da kata kalau daripada *start* [mula] daripada bawah itu kan, *setiap itu* [kawasan] ada penunggu kan, lepas itu kiranya kalau dekat Bukit Panau dia ada penunggu jugak ke?**

WD : Tidak ada. Bukit Panau ini tidak ada. Setahu Pak Da la, jadi mana tidak ada tempat-tempat penunggu, yang bila kita naik, kita sampai sini kita kena *oyak* [beritahu] “tok, anak cucu mari ini” (Pak Da berdialog). Kalau sungai Dulang itu pun ada penunggu, tapi kalau Bukit Panau tidak ada. *Dia* [Bukit Panau] tidak ada benda-benda *lagu tu* [macam itu]. Makna kalau kita pergi “tok, anak cucu mari” (Pak Da berdialog), tidak ada, nak naik, naik la, *takpe* [tidak mengapa]. Cuma *dia* [Bukit Panau] unik dari segi tidak ada pemujaan tetapi benda-benda *hok* [yang] ada situ jadi unik, Tok Sheikh Kadir Jailani nya, Puteri Saadong nya, *dia* [Bukit Panau] unik *lagu tu* [macam itu]. Tidak ada lah nak naik nak cari *batu ngasoh* [batu asah] *kenak-kenak* (Pak Da meniru bunyi orang mencari batu asah) cari *batu ngasoh* [batu asah] _ _ _ _ (ketawa) *takpo* [tidak mengapa], tidak ada kena pesan *gapo* [apa]. Cuma nya *sakni* [tadi] bila kita sesat kita pergi jumpa dengan kuala. Kuala yang jadi punca air yang terus ke kuala sungai Dulang. Kalau tidak jumpa tidak ada air. Kalau tidak sesat, tidak jumpa dengan kuala itu. Jadi air dalam kuala itu tidak pernah kering bila kita tengok *loni* [sekarang] ada la air. Mari mana, mari kuala itu, kuala sampai jumpa orang sesat, bukan Pak Da. Orang tidak sesat tidak akan jumpa. Itu unik *dia* [kuala].

ND : Kiranya kalau macam sekarang ini, Bukit Panau itu ramai orang luar datang untuk mendaki, naik itu biasa la benda itu?

WD : Tidak ada dah *loni* [sekarang]. Kalau *empat* [4], *lima* [5] tahun lepas ada lagi rombongan nak naik bukit dengan bas. Ini *empat* [4], *lima* [5] tahun kebelakangan ini tidak ada, orang tidak mari dah.

FN : Pak Da selalu ke naik *atas* [Bukit Panau]?

WD : Dulu. *Loni* [sekarang] Pak Da *tak cekak* [tidak larat]. Tidak naik kalau *tak cekak* [tidak larat] la (Ketawa). Dulu Pak Da nak kata kan hari-hari itu tidak, kalau seminggu sekali itu “*hai naik bukit? Oh ya jom-jom*”. (Pak Da berdialog).

FN : Berapa masa yang diambil daripada bawah nak sampai ke puncak bukit itu?

WD : Itu Pak Da nak *oyak* [beritahu] tidak boleh itu pasal kita tidak pernah kira masa. Jadi maknanya kita tidak pernah kira masa Pak Da selama mana nak boleh naik itu, tapi kalau selama kita mula *kecek* [cakap] sampai *koni* [sekarang], sampai dah di atas ini.

ND : Kereta ke motor boleh naik lah laluan itu?

WD : *Loni* [sekarang] boleh. *Loni* [sekarang] ada pasal *dia* [Bukit Panau] ada pemancar Celcom itu kan, dia buat jalan minyak tar daripada atas turun bawah ini, boleh naik la, kereta boleh naik.

FN : Kan selalu orang naik atas, *dia* [Bukit Panau] ada binatang buas tak atas Bukit Panau itu?

WD : Tidak pernah jumpa lah. Ada, tapi bila benda itu tidak ramai kan, tidak jumpa lah dengan orang, memang binatang-binatang buas tidak ada. Harimau je kalau ada pun, yang lain tidak ada. Babi lari *ko* [dari] orang, harimau pun lari. *Dia* [binatang] tidak ramai kan, *dia* [binatang] dengar kita, lari dah. Sebab itu tidak pernah jumpa. Sesetengah orang jumpa bekas-bekas. “*ada bekas, takyoh caro ko dio* [tidak perlu ambil tahu] *la*” (Pak Da berdialog) *dia dia, kita kita la.*

ND : Kiranya tidak pernah ada kes lagi la?

WD : Tidak ada. Kalau di Bukit Panau tidak ada kes. Tidak serupa Jeli, Jeli ada kes kan. Orang *kekoh* [digigit] harimau la *gapo* [apa]. *Sini* [Bukit Panau] tidak ada. Pasal *dia* [binatang] tidak ada la *dia* [binatang] tidak ramai.

ND : Tadi yang pasal Puteri Saadong itu, kan Pak Da cerita yang dia ada bagi pinjam pinggan mangkuk, bagi padi, macam pinggan mangkuk *dia* [Puteri Saadong] itu, ada tidak lagi kesan tinggalan dekat Bukit Panau itu sampai sekarang?

WD : Dia gini, bila *dia* [Puteri Saadong] tiada, tidak ada barang (ketawa). Sebab itu kalau kita nak, kita pergi hari ini kita *oyak* [beritahu] *dia* [Puteri Saadong]. Contohnya, kita nak pinjam esok *seratus* [RM100] _ _, esok ada. Bila dia [Puteri Saadong] pergi, tidak ada *gapo* [apa] satu, tinggal bukit (ketawa). Ertinya *dia* [Puteri Saadong] buat sesuatu yang zahir la maknanya benda itu. Tapi mana kita boleh guna, sawah padi, beras boleh guna. Serupa padi *dia* [Puteri Saadong] lah, tidak tahu mari mana, pinggan mangkuk ini sahaja lah. Bawak kelik *kokekoke* (Pak Da meniru bunyi pinggan mangkuk) *pah* [lepas] itu pergi hantar *kokekoke* (Pak Da meniru bunyi pinggan mangkuk). Tapi bila dia tinggal, tidak ada lah benda itu. Maknanya kalau kita pergi nak pinjam ini, *sakni* [nanti] kita nak pergi, nak ambil *lalu* [sekarang] tidak boleh (bunyi mikrofon), seolah-olahnya kalau kita pergi misalnya dia tiada rumah, kalau dia tiada rumah kita pergi rumah dia menyesal. “*tuan puteri, kita nak pinggan ini*” “*ambil la itu*” (Pak Da berdialog) tidak ada.

ND : Kiranya macam kalau penduduk kampung kan pinjam, *dia* [penduduk kampung] kena pulangkan balik, bila *dia* [penduduk kampung] pulangkan, lepas itu hilang la benda itu, dah tidak ada kesan?

WD : Tidak tahu dah lah. Bila kita pergi hantar, letak tempat kita ambil, *kelik* [balik] lah. Tidak tahu *dia* [Puteri Saadong] ambil bawa pergi mana, *lagu mana* [macam mana] benda tidak tahu (ketawa). Sebab Puteri Saadong itu sendiri pun lagenda kan, pinggan mangkuk, beras, padi pun lagenda belaka, *setara* [setakat] itu sahaja la benda berlaku.

FN : Berapa lama Puteri Saadong duduk dekat *sini* [Bukit Panau] sebelum *dia* [Puteri Saadong] berpindah ke Gunung Reng itu?

WD : Orang-orang tua tidak *oyak* [beritahu] dekat Pak Da. Cuma *dia* [Puteri Saadong] mari itu, dijangka masa *dia* [Puteri Saadong] mari, *dia* [Puteri Saadong] duduk sini itu Pak Da tidak tahu selama mana nya. Cuma nya __ *dia* [Puteri Saadong] mari duduk sini, jadi penduduk kampung ini *maklum* [tahu] *dia* ada pasal boleh buat hubungan, lepas itu dia tinggal, *dia* tinggal itu tahu nya pasal pergi tengok pinggan mangkuk *dia* [Puteri Saadong] tidak ada sudah. Tahu *dia* [penduduk kampung] bukan dengan cara *dia* [penduduk kampung] *oyak* [beritahu] ke *gapo* [apa] tidak la. Pasal kita tidak boleh nak berhubung dengan *dia* [Puteri Saadong] kan, dia jenis makhluk lain kan.

FN : Kiranya macam penduduk kampung itu dapat tahu bila dia pergi nak minta, lepas itu bila *dia* [penduduk kampung] pergi lagi sekali pinggan itu dah tidak ada?

WD : Tidak ada dah lah. Puteri Saadong tidak ada dah. Bila pinjam pinggan tidak ada (ketawa).

ND : Dari apa yang Pak Da ceritakan, semua daripada permulaan dengan Kampung Paloh dan kisahnya berakhir di Bukit Panau dan juga berkaitan dengan Puteri Saadong, bagi Pak Da, apa iktibar yang Pak Da rasa kitaorang orang luar generasi zaman sekarang ini boleh ambil daripada kisah-kisah ini?

WD : Bagi Pak Da sendiri nya *gini* [macam ini] satu-satu kisah yang merupakan lagenda ataupun cerita rakyat ini, kita jadikan *dia* [cerita] hanya sebagai pengetahuan am. Kita nak letak kepercayaan *seratus peratus* [100%] tidak boleh lah sebab benda lagenda kan. Kita jadikan dia suatu bentuk cerita rakyat yang boleh jadi kekal biar ada *sokmo* [selalu], sekurang-kurangnya kita boleh bagitahu dekat anak cucu kita *esok-esok* [nanti] bahawa di Bukit Panau kita ini ada cerita rakyat ataupun lagenda yang tidak tentu berhubung dengan Puteri Saadong la, Tok Sheikh Kadir Jailani la *_*. Mana kita nak letak kepercayaan *seratus peratus* [100%] tidak boleh la benda-benda *lagu tu* [macam itu].

- ND** : Kiranya *dia* [cerita] cuma bagi cerita sahaja la untuk budak sekarang ini?
- WD** : Tapi kalau *hok* [yang] sebenar itu, sebenar lah. Jadi beerti *hok* [yang] Pak Da *oyak* [beritahu] tadi kan, ada diantara, Tok Sheikh Kadir Jailani *sengoti* [sungguh] kan, orang-orang alim pertapaan sejak dulu sampai ke *loni* [sekarang], itu *hok* [yang] sungguh. Kuala itu benar dah *sengoti* [sungguh] sebab punca air nya ada, cuma dilindungi kita tidak tahu siapa pelindung itu Tuhan lah, gitu [macam itu] la (ketawa). Orang lain tidak boleh nak buat tapi nak *oyak* [beritahu] unik Bukit Panau ini ada sebutir kuala yang tidak akan orang jumpa selagi *mu* [engkau] tidak sesat. *Mu* [engkau] sesat mu akan jumpa kuala itu (ketawa). Nak sesat pergi lah, tidak ada siapa nak atas bukit (ketawa). Itu unik Kampung Paloh, punca air *hok* [yang] turun ke kuala sungai Dulang daripada bukit, daripada kuala itu la. Punca air daripada *hok* [yang] turun ke sungai Dulang sampai ke *loni* [sekarang] dua kuala tidak kering. Kuala ini ertinya saluran air yang turun ke sungai. Serupa dengan saluran sungai kita ini serupa, ke laut itu dipanggil kuala, kuala semut api, *PCB* [Pantai Cahaya Bulan, Kota Bharu]. Punca air kuala air deras ini daripada telaga Sabima, yang ada nya selebih kurang *sekilo* [satu kilometer] daripada sini ke situ (Pak Da menunjuk arah), dekat sahaja kalau kita perbetulkan, *sekilo* [satu kilometer] sahaja. Punca air mari dalam bumi. *Loni* [sekarang] ini pun tidak kering, air mari dalam bumi itu lah. Kononnya zaman ada ular besar, pernah orang tua kita jumpa ular besar itu. Bila *dia* [ular besar] jumpa dengan orang, *dia* [ular besar] masuk ikut lubang itu, lubang air dok *tubik* [keluar], dia masuk. Mari mana ini, Allahualam, tidak

tahu. Dia panggil telaga Sabima, bukan telaga sempit sangat seluas muka kipas ini sahaja (Pak Da menunjuk ke arah kipas) lubang *hok* [yang] ular masuk *tubik* [keluar] itu. Lubang itu lah sampai ke *loni* [sekarang] tidak kering.

FN : Terima kasih atas semua perkongsian yang telah Pak Da ceritakan kepada kami. Jadi untuk pengetahuan Pak Da, segala cerita dan apa yang kami rakamkan ini, kami akan rekodkan dalam sebuah buku. Dia bagi melengkap *assignment* [tugasan] subjek yang kami ambil dan lagi sekali saya ucapkan terima kasih atas kerjasama dan Pak Da sanggup meluangkan masa untuk kami menyiapkan *assignment* [tugasan] ini. Assalammualaikum.

WD : Waalaikummussalam, gini Pak Da pun nak kata juga ini. Sebenarnya ramai sudah orang yang ambil cerita ini, terdiri daripada pelajar-pelajar *UM* [Universiti Malaya] *gapo* [apa] semua. Cuma nya Pak Da nak *oyak* [beritahu] mungkin ada sedikit sebanyak kelainan ataupun tokok tambah dalam cerita Pak Da itu mungkin kepada orang ini Pak Da *tokde* [tidak sempat] nak *oyak* [beritahu], kepada orang ini Pak Da *oyak* [beritahu]. Itu jangan anggap suatu kesalahan, anggapkan lah suatu kelainan dalam olahan Pak Da mengenai cerita Bukit Panau itu sendiri. Jadi *hok* [yang] asal nya sama. Cuma nya kisah kelainan sedikit sebab yang mari baru ini daripada *UMK* [Universiti Malaysia Kelantan] baru ini tidak *oyak* [beritahu] ini cerita telaga Sabima, punca air *hok* [yang]

kuala air deras, Pak Da tidak *oyak* [beritahu] punca air, *oyak* [beritahu] nya air tidak kering *gitu je* [macam itu sahaja] *tokde* [tidak sempat] nak *oyak* [beritahu], pukul *dua setengah* [2:30 pm] sampai orang *be* [azan] Asar pun berhenti *alik* [belah] itu (ketawa). _ ada, kadang-kadang di sini benda ada yang Pak Da *oyak* [beritahu], di sini Pak Da tidak *oyak* [beritahu]. Itu dari segi olahan cerita bergantung kepada masa dan ingatan Pak Da itu sendiri sebabnya Pak Da tidak tulis buku, benda ini benda yang Pak Da terima daripada orang tua hari itu kan, *pok* [masuk] duduk dalam kepala, duduk situ. Ada yang ingat ada yang tidak ingat. Yang ingat itu *oyak* [beritahu] la, yang tidak ingat itu *pakat* [kira] tidak *oyak* [beritahu]. Maknanya sedikit sebanyak kelainan yang berlaku dalam cerita Pak Da itu anggap lah sebagai satu olahan, itu sahaja, *takdo gapo-gapo* [tidak ada apa-apa]. Jalan ceritanya serupa, *oyak* [beritahu] mana-mana pun *lagu tu* [macam itu], benda nya sama Cuma olahan itu ada sedikit sebanyak kelainan, *gitu je* [macam itu sahaja].

FN : *Takpe* [tidak mengapa], yang itu kami anggap macam kalau ada lebih itu rezeki kami, sebab kami dapat cerita yang lebih banyak. Baiklah, Berakhirnya sesi temuabual kita, terima kasih.

TAMAT

LAMPIRAN

LOG WAWANCARA

Nur Diana Binti Ahmad Nor dan Fathin Nabilah Binti Abd Rahman menemubual Wan Derahman Bin Wan Mahmat yang dilahirkan pada 28/2/194 dan berusia 69 tahun. Wan Derahman merupakan anak jati Kampung Paloh. Temubual telah dijalankan di Masjid Kampung Paloh. Temubual ini mengisahkan cerita rakyat yang telah dipilih iaitu bertajuk “Pengakhiran di Bukit Panau”. Kisah ini dimulakan dengan Kampung Paloh merupakan kampung Wan Derahman sendiri dan seterusnya kisah Bukit Panau dan termasuk juga kisah Puteri Saadong di Bukit Panau.

MASA	SUBJEK	NAMA TEMPAT RUJUKAN
0:0:91	Sesi pengenalan dan pembukaan sesi temubual bersama Wan Derahman Wan Mahmat.	Nur Diana Binti Ahmad Nor Fathin Nabilah Binti Abd Rahman Universiti Teknologi Mata Kelantan Bukit Panau Masjid Kampng Paloh Kampung Paloh
0:2:03	Pengenalan kepada latar belakang diri Wan Derahman Wan Mahmat secara ringkas.	Wan Derahman Wan Mahmat 28/2/1947 Hari Khamis Kampung Paloh

0:2:07	Pengenalan ringkas mengenai pendidikan Wan Derahman Wan Mahmat.	Sekolah Kebangsaan Bukit Panau Maahad Mahamadi Kota Bahru
0:2:47	Pengenalan ringkas asal-usul Wan Derahman Wan Mahmat.	Kelantan Patani, Thailand Taba, Thailan Kuala Semut Api Pulau Seratus Teluk Renjuna Paloh Kota Bahru
0:6:29	Pengenalan ringkas pekerjaan Wan Derahman Wan Mahmat.	Guru Majlis Agama Islam Jabatan Islam Kelantan Yayasan Islam Kelantan Tok Imam
0:8:00	Prinsip hidup Wan Derahman Wan Mahmat.	Hidup dalam keadaan sederhana dan baik Sekolah Arab Sekolah Akademik

0:12:12	Pengenalan tentang Kampung Paloh.	<p>Bukit Panau</p> <p>Puteri Saadong</p> <p>Kampung Bukit Panau Gelugor</p> <p>Kampung Tandok</p> <p>Kampung Binjai Manis</p> <p>Kampung Tengah</p> <p>Dua Kala</p> <p>Kuala Air Deras</p> <p>Kuala Sungai Dulang</p> <p>700 meter luas</p> <p>Kampung Salok</p> <p>Telaga Sabima</p>
0:14:14	Penunggu di muka kuala Kampung Paloh.	<p>Ular</p> <p>Pohon ara</p> <p>Datuk Kopiah Merah</p> <p>Buaya</p> <p>Kolam</p> <p>Pari tujuh beradik</p> <p>Bukit Panau</p>

0:26:08	Sejarah Bukit Panau.	Bukit Panau Tompok panau Gua Gua kelawar
0:27:57	Pengenalan ringkas tentang Puteri Saadong di Bukit Panau.	Puteri Saadong Bukit Panau Bukit Marak Padi beras Pinggan mangkuk Gunung Reng
0:29:55	Bukit Panau sebagai tapak pertapaan.	Sheikh Kadir Jailani Acheh, Indonesia Yaman, Arab Saudi Kubur Sheikh Kadir Jailani Wali Songo Bukit Panau Orang Cina Tahun Baru Cina Kapal Sungai Muka kuala sungai, tempat memuja Deris, orang bertapa Meminta keramat

0:32:06	Banjir di Kelantan.	Banjir Air Merah, 1926 Banjir Air Kuning, 1967 Banjir Besar, 2014
0:34:02	Batu besar di Bukit Panau.	Batu Mek Limah Seorang perempuan mati Kubur budak sebelah batu
0:38:05	Pengenalan kepada sumber lain asal asul nama Kampung Paloh.	Seakan-akan tasik Tasik dipanggil Paloh Luas 60 kaki Air tak pernah kering Sumber air tidak tahu datang dari mana Punca pengairan dan sumber makanan penduduk kampung Burung keranji besar Kampung Paloh Keranji
0:42:39	Kesambungan kepada cerita legenda Puteri Saadong.	Tiada rupa, tidak boleh dilihat Penduduk kampung buat permintaan

0:44:26	Pengenalan kepada keadaan sekarang Bukit Panau.	Menara Celcom di puncak bukit Dibuat Jalan Tapak rekreasi
0:45:49	Pengalaman misteri di Bukit Panau dialami sendiri oleh Wan Derahman Wan Mahmat.	Tidak pernah diusik hantu Penakut Sungai Jin dan iblis Che musa
0:51:51	Ilmu persilatan oleh keturunan Wali Songo.	Tok Sheikh Kadir Jailani Tok Che Kassim Kampung Binjal Manis Bertapa Che Derih Pemujaan Makan Tok Sheikh Kadir Jailani

1:03:52	Ikhtibar daripada kisah Pengakhiran di Bukit Panau oleh Wan Derahman Wan Mahmat.	Pengetahuan Am Kekal Untuk Generasi Akan Datang Cerita Rakyat dan Lagenda Tiada kepercayaan 100%
---------	--	--

DIARI KAJIAN

Tarikh	Perkara	Tindakan
13 Mac 2016	Pencarian Tajuk	<ul style="list-style-type: none">• Penyelidik mengkaji dan mencari maklumat tentang Cerita Rakyat Negeri Kelantan melalui internet.
17 Mac 2016	Mencari Sumber Rujukan	<ul style="list-style-type: none">• Penyelidik mencari sumber rujukan di Pelancongan dan Kebudayaan Malaysia Negeri Kelantan bagi mendapatkan maklumat tentang tajuk yang dipilih.• Penyelidik mendapatkan maklumat yang perlu dilakukan seterusnya oleh Encik Nazali selaku Ketua Unit Kebudayaan dan Kesenian di Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri Kelantan.
20 Mac 2016	Menetapkan Tajuk	<ul style="list-style-type: none">• Penyelidik telah memilih tajuk untuk projek sejarah lisan iaitu Pengakhiran di Bukit Panau.

28 Mac 2016	Mencari Calon untuk ditemuramah	<ul style="list-style-type: none"> • Penyelidik ke Pejabat Tanah Daerah Tanah Merah untuk mendapatkan nombor telefon Tok Penggawa daerah Bukit Panau. • Penyelidik menghubungi Tok Penggawa daerah Bukit Panau, Encik Shaari untuk berjumpa dan mendapatkan maklumat. Tok Penggawa daerah Bukit Panau menceritakan serba sedikit tentang Bukit Panau kepada penyelidik. Seterusnya, Encik Shaari memberi nombor telefon yang boleh kami hubungi sebagai calon untuk kami menemuramah iaitu dikenali sebagai Pak Hir yang merupakan anak jati Bukit Panau serta cucu kepada Awang Hitam. • Penyelidik ke Bukit Panau untuk berjumpa dengan Pak Hir untuk mendapatkan maklumat dan menetapkan tarikh. Tetapi, anak
-------------	---------------------------------	---

		<p>sulung kepada Pak Hir mencadangkan supaya penyelidik menemuramah abang kepada Pak Hir kerana abang kepada Pok Hir iaitu Pak Mir kerana Pok Mir menetap dengan Tok Ayah yang mengetahui semua cerita tentang Bukit Panau.</p> <ul style="list-style-type: none">• Penyelidik berjumpa dengan Pak Mir akan tetapi Pak Mir tidak bersetuju untuk menjadi calon penemuramah dan mencadangkan kepada penyelidik untuk menemuramah Imam di kampung mereka.• Penyelidik berjumpa dengan Imam Kampung Bukit Panau di kediaman Imam tersebut. Imam di Kampung Bukit Panau itu dikenali sebagai Pak Da. Pak da menceritakan serba sedikit tentang kisah Bukit Panau kepada penyelidik. Pak Da bersetuju untuk menjadi penemu ramah.• Penyelidik mendapatkan maklumat
--	--	---

		<p>tentang penemu ramah.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Penyelidik telah menetapkan tarikh untuk menemuramah.
13 April 2016	Penyediaan Soalan	<ul style="list-style-type: none"> • Penyelidik telah menyiapkan soalan untuk sesi temuramah.
23 April 2016	Temuramah	<ul style="list-style-type: none"> • Penyelidik mengadakan temu ramah di kediaman penemu ramah sendiri di Kampung Bukit Panau pada jam 2.00 petang hingga 5.00 petang.
24 April 2016	Menyiapkan transkrip	<ul style="list-style-type: none"> • Penyelidik menyiapkan transkrip mengikut yang telah ditetapkan oleh pensyarah
16 Jun 2016	Menghantar transkrip	<ul style="list-style-type: none"> • Menghantar transkrip penuh yang telah dibukukan kepada pensyarah

Project1 - Project Professional

GAINTT CHART TOOLS | **FORMAT**

FILE | TASK | RESOURCE | REPORT | PROJECT | VIEW | Gantt Chart | View

Clipboard | Font | Schedule | Add New Column

Task: ACC Tasks with Cases to the Timeline

Start: Sun 13/3/16 | Finish: Thu 16/6/16

Today: 5 Jun '16

Task	Duration	Start	Finish	Resource
1	70 days	Sun 13/3/16	Thu 16/6/16	Diana, Fathin
2	4 days	Sun 13/3/16	Wed 16/3/16	Diana
3	2 days	Thu 17/3/16	Fri 18/3/16	Diana, Fathin
4	2 days	Mon 21/3/16	Tue 22/3/16	Diana, Fathin
5	1 day	Wed 23/3/16	Wed 23/3/16	Diana, Fathin
6	10 days	Thu 24/3/16	Wed 6/4/16	Diana, Fathin
7	1 day	Thu 7/4/16	Thu 7/4/16	Diana, Fathin
8	44 days	Fri 8/4/16	Wed 8/6/16	Diana, Fathin
9	1 day	Thu 16/6/16	Thu 16/6/16	Diana, Fathin

READY | NEW TASKS: MANUALLY SCHEDULED

SENARAI SOALAN

Bahagian 1: Latar Belakang

Assalamualaikum, saya Nur Diana Binti Ahmad Nor dan ini rakan saya Fathin Nabilah Binti Abd Rahman. Kami merupakan pelajar tahun akhir daripada Fakulti Pengurusan Maklumat jurusan Ijazah Pengurusan Sistem Maklumat, Universiti Teknologi MARA Kampus Kelantan. Tujuan kami hari ini ingin mewawancara Encik yang bertajuk “Pengakhiran di Bukit Panau”. Wawancara ini berlangsung pada 23 April 2016 (Hari Sabtu) pada jam 9.30 pagi di Masjid Kg Paloh. Tujuan mewawancara ini dijalankan kerana merupakan salah satu syarat untuk kami melengkapkan semester akhir untuk subjek IMR605 iaitu Sejarah Lisan. Calon yang bakal kami wawancarakan pada hari ini merupakan seorang anak jati Kg Paloh, Bukit Panau yang dikenali sebagai Pak Da. Kami amat berbesar hati kerana Encik sudi meluangkan masa untuk diwawancara pada hari ini. Dari kajian yang telah kami lakukan Encik merupakan seseorang yang mengetahui tentang sejarah Bukit Panau dan kami berharap Encik dapat berkongsi dengan lebih banyak dengan lebih mendalam. Bagi memulakan wawancara pada hari ini kami ingin Encik menceritakan serba sedikit mengenai latar belakang Encik seperti salasilah diri, keluarga, pendidikan dan kerjaya Encik.

1. Apakah nama penuh Encik?
2. Apakah nama panggilan yang biasa digunakan untuk Encik?
3. Bolehkah kami memanggil Encik dengan panggilan Pak Da?
4. Berapakah umur Pak Da sekarang?
5. Pak Da berasal dari mana?
6. Bila dan di manakah Pak Da dilahirkan?

7. Bolehkah Pak Da memberitahu nama penuh ibu bapa Pak Da?
8. Maafkan saya jika bertanya, adakah mereka masih ada?
9. Jadi sebenarnya apakah latar belakang ibu bapa Pak Da? Apakah pekerjaan mereka?
10. Berapakah bilangan adik beradik Pak Da dan Pak Da yang keberapa?
11. Apakah pekerjaan adik beradik Pak Da?
12. Siapakah nama isteri Pak Da?
13. Apakah pekerjaan isteri Pak Da?
14. Pak Da mempunyai berapa orang anak?
15. Apakah nama anak Pak Da dan apa mereka buat sekarang? Bekerja atau masih sekolah?
16. Anak Pak Da ada yang sudah berkahwin?
17. Berapa orang cucu Pak Da sekarang?
18. Apakah hobi Pak Da di masa lapang?
19. Apakah cita-cita Pak Da semasa kecil dahulu?
20. Apakah pengalaman paling manis yang pernah Pak Da alami pada kecil dahulu?
21. Kenangan paling pahit yang pernah Pak Da alami?
22. Apakah pekerjaan Pak Da sekarang?
23. Sebelum ini Pak Da pernah bekerja sebagai apa?
24. Berapa tahun Pak Da bekerja sebagai itu?
25. Sekarang kita akan beralih kepada latar belakang pendidikan Pak Da semasa berada di sekolah rendah. Di manakah Pak Da mendapatkan pendidikan awal?
26. Apakah pencapaian tertinggi Pak Da semasa menuntut di sekolah rendah?
27. Seterusnya Pak Da sekolah menengah di mana?

28. Pada tahun berapa Pak Da masuk ke sekolah tersebut?
29. Setelah tamat sekolah menengah Pak Da menyambung pelajaran ke mana?
30. Kenapa Pak Da memilih untuk menyambung pengajian ke Maahad Tahfiz? Adakah kemahuan sendiri atau kehendak keluarga?
31. Berapa tahun Pak Da belajar dalam bidang tersebut?
32. Pada tahun berapakah Pak Da mendapat tawaran ke Maktab Perguruan tersebut dan apakah pengkhususan Pak Da semasa berada di maktab tersebut?
33. Apakah sebab yang menjadi minat Pak Da menyambung pelajaran sebagai guru?
34. Berapa tahun Pak Da menjadi guru dan di sekolah mana?
35. Mata pelajaran apa yang Pak Da mengajar sewaktu itu?
36. Semasa Pak Da menjadi guru, adakah Pak Da memegang sebarang jawatan lain di dalam sekolah?
37. Apakah pengalaman manis Pak Da sewaktu menjadi guru?
38. Pengalaman pahit pula Pak Da?
39. Selepas Pak Da bersara menjadi guru, Pak Da memberitahu pekerjaan Pak Da sekarang ialah seorang imam. Berapa lama Pak Da sudah menjadi imam di kawasan ini?
40. Apakah prinsip hidup yang Pak Da terapkan dalam kehidupan Pak Da hingga sekarang?

Bahagian 2 : Permulaan di Kg Paloh.

Terima kasih Pak Da atas penerangan serba sedikit tentang diri Pak Da. Seterusnya kita sambung dengan bahagian dua iaitu mengenai permulaan di Kampung Paloh, Pengakhiran di Bukit Panau.

41. Terdapat berapa banyak kampung yang berada di sekitar Bukit panau?
42. Apakah yang dimaksudkan dengan 'muka kuala'?
43. Apa hubung kait 'muka kuala' dengan kampung Paloh?
44. Berapakah sungai yang terdapat di sekitar kawasan sini?
45. Adakah terdapat sungai berhampiran dengan Kampung Paloh?
46. Apa kaitan Kampung Paloh dengan Bukit Panau? Ada cerita disebaliknya?
47. Boleh Pak Da cerita serba sedikit mengenai sejarah Kampung Paloh?
48. Kenapa cerita perlu bermula dengan Kampung Paloh?
49. Adakah benar di setiap kawasan berhampiran Bukit Panau terdapat penunggu?
50. Mengapakah wujudnya penunggu di situ?
51. Apakah nama kampung lain yang berapa di sekitar Bukit Panau?
52. Berapakah keluasan Kampung Paloh?
53. Mengapakah kampung tersebut dinamakan dengan Kampung Paloh?
54. Berapa ramaikah penduduk di Kampung Paloh?
55. Apakah keunikan yang terdapat di kampung ini?
56. Berapakah jarak dari Kampung Paloh ke Bukit Panau?
57. Dari Kampung Paloh ke Bukit Panau mengambil masa berapa lama?
58. Pernahkah terjadi perkara-perkara pelik di sekitar kawasan Bukit Panau?
59. Adakah Pak Da pernah mengalaminya sendiri?
60. Jika pernah, boleh Pak Da ceritakan peristiwa tersebut?

Bahagian 3 : Pengakhiran di Bukit Panau

Baiklah Pak Da. Seterusnya kita akan teruskan sesi temubual ini mengenai Bukit Panau pula.

61. Mengapakah Bukit tersebut dinamakan dengan Bukit Panau?
62. Dari mana asalnya nama Bukit Panau?
63. Bukit Panau dikenali sebagai apa sebelum ini?
64. Berapakah ketinggian Bukit Panau?
65. Bagaimanakah bentuk fizikal Bukit Panau?
66. Berapa lama masa yang diambil untuk sampai ke puncak Bukit Panau?
67. Adakah terdapat binatang buas di Bukit Panau?
68. Adakah Bukit Panau pernah diteroka oleh orang luar?
69. Adakah Bukit Panau dibawah penjagaan Jabatan Alam Sekitar Kelantan?
70. Jika tidak, adakah Bukit Panau hanya dijaga oleh orang kampung?
71. Jika tidak, adakah Bukit Panau dibiarkan tanpa penjagaan?
72. Benarkah terdapat makam atau tanda tok guru Hang Tuah?
73. Jika Ya, mengapakah hanya terdapat makam beliau di situ? Atau beliau ada meninggalkan kesan lain?
74. Benarkah Bukit Panau pernah dijadikan tempat untuk mempelajari ilmu persilatan?
75. Jika Ya, masihkah ilmu persilatan dipelajari di Bukit Panau hingga sekarang?
76. Benarkah Bukit Panau juga dijadikan sebagai tempat pemujaan?
77. Jika Ya, masihkah terjadi hingga sekarang?
78. Benarkah di Bukit Panau juga terdapat penunggu yang menjaga di situ?
79. Adakah Bukit Panau dijadikan kawasan mendaki orang ramai?
80. Jika Ya, adakah terdapat laluan untuk kenderaan naik ke atas puncak bukit?

81. Jika Ya, adakah pernah terjadi kejadian kehilangan pendaki di Bukit Panau?
82. Benarkah Bukit Panau pernah menjadi tempat persinggahan pedagang arab?
83. Jika Ya, mengapakah Bukit Panau dipilih sebagai pusat persinggahan mereka?

Bahagian 4 : Puteri Saadong di Bukit Panau

Begitulah kisah mengenai Kampung Paloh dan Bukit Panau. Seterusnya kita bersambung ke bahagian tiga iaitu mengenai Puteri Saadong di Bukit Panau?

84. Benarkah Puteri Saadong pernah singgah di Bukit Panau?
85. Jika Ya, apakah tujuan Puteri Saadong ke situ?
86. Berapa lamakah Puteri Saadong berada di situ?
87. Sebelum Puteri Saadong ke Bukit Panau, Puteri Saadong dari mana?
88. Benarkah cerita mengenai Puteri Saadong meminjamkan pinggan mangkuk pemiliknya kepada penduduk tempatan?
89. Mengapakah penduduk tempatan berbuat demikian?
90. Apakah yang menyebabkan Puteri Saadong marah kepada penduduk tempatan?
91. Mengapakah Puteri Saadong terlampau sayangkan pinggan mangkuk yang dipinjam?
92. Apakah tindakan yang diambil oleh Puteri Saadong selepas itu?
93. Bagaimana pula dengan tindakan yang diambil oleh penduduk tempatan pula?
94. Adakah Puteri Saadong merajuk membawa diri ke tempat lain?
95. Kemanakah arah tuju Puteri Saadong selepas berada di Bukit Panau?
96. Masihkah terdapat kesan tinggalan pinggan mangkuk tersebut di Bukit Panau hingga sekarang?
97. Adakah kesan tinggalan tersebut dalam penjagaan atau dibiarkan sahaja?

98. Ada kesan tinggalan lain yang ditinggalkan oleh Puteri Saadong di Bukit Panau?

99. Jika Ya, boleh Pak Da cerita dengan lebih lanjut?

100. Apakah iktibar yang boleh diambil daripada kisah Puteri Saadong di Bukit Panau?

Berakhirnya sesi temubual bersama Pak Da mengenai Bukit Panau. Terima Kasih kami ucapkan atas kerjasama dan maklumat yang diberikan oleh pihak Pak Da.

SURAT PERJANJIAN

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA

Machang, Kelantan

PERJANJIAN MENGENAI SEJARAH LISAN

Syarat-syarat mengenai wawancara yang telah diadakan antara Universiti Teknologi MARA dengan **WAN DERAHMAN BIN MAHMUD** Pada **23 APRIL 2016**.

1. Pita rakaman hasil wawancara yang tersebut di atas adalah diserahkan kepada Universiti Teknologi MARA untuk disimpan buat selama-lamanya.
2. Pihak Fakulti Pengurusan Maklumat, Universiti Teknologi MARA akan mengambil apa-apa tindakan yang difikirkan perlu untuk memelihara pita rakaman ini.
3. Pihak Fakulti Pengurusan Maklumat, Universiti Teknologi MARA boleh membuat transkrip pita rakaman dan transkrip-transkrip ini perlu/tidak perlu disemak oleh pengkisah (interviewee).
4. Pita rakaman/transkrip ini akan dibuka kepada semua penyelidik sama ada dari Malaysia atau luar negeri yang bertujuan membuat penyelidikan yang sah tanpa syarat-syarat / dengan **syarat**: -
Apabila petikan diambil dari pita rakaman/transkrip ini untuk digunakan di dalam penerbitan, tesis dll. sumbernya hendaklah diakui oleh penyelidik-penyelidik.
5. Adalah dipersetujui bahawa pita rakaman/transkrip ini akan dibuka kepada penyelidik-penyelidik dalam dan luar negeri mulai dari (tarikh) dan tidak boleh dikeluarkan dalam sebarang media sosial atau tujuan penkomersilan. Dipersetujui pada oleh kedua pihak yang berkenaan.

(WAN DERAHMAN BIN MAHMUD)
Pengkisah

.....
(NOR KAMARIAH BT CHIK)
Pensyarah
Fakulti Pengurusan Maklumat
UiTM Kelantan Kampus Machang

GAMBAR

Gambar 1: Gambar bersama Wan Derahman Wan Mahmat.

INDEKS

A		G	
air	8, 25, 30, 31, 37, 38, 46	gua.....	15
B		Gunung Reng	16, 35, 45
banjir	19	J	
Batu	19, 30, 48	JASA.....	5
beradik	3, 11, 27, 44, 54	K	
bermula	7, 10, 56	Kampung 2, 3, 7, 27, 28, 36, 37, 42, 44, 46,	
binatang.....	10, 33, 57	47, 51, 52, 55, 56, 58	
buaya.....	10	Kampung Paloh.. 2, 3, 7, 27, 36, 37, 42, 44,	
bukit.....	11, 25, 28, 29, 32, 34, 37, 46, 57	46, 55, 56, 58	
Bukit Marak	16, 45	kawan	12
Bukit Panau.. 2, 3, 7, 24, 25, 27, 28, 31, 32,		Kelantan ... 2, 3, 5, 9, 28, 38, 42, 43, 46, 49,	
33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46,		53, 57	
47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58,		khurafat	9, 30
59		Kota Bahru	3, 14, 43
bunian	11	kuala.....	8, 31
burung keranji.....	21	M	
D		Maahad Mahamadi	3, 43
dulu	4, 5, 6, 9, 27, 29, 37		

marah 16, 30, 58
memuja 17, 30, 45
Menara 19, 46
menoreh 13

P

Padi 16, 45
Pak Da.. 2, 3, 5, 6, 7, 24, 25, 28, 29, 31, 32,
33, 34, 35, 36, 37, 38, 47, 51, 53, 54, 55,
56, 57, 59
panau..... 15, 45, 56
Pantai Cahaya Bulan..... 37
Pattani 3
pelik 7, 25, 56
persilatan..... 28, 47, 57
pertapaan..... 17, 29, 37, 45
Pinggan mangkuk 16, 45
polis..... 14

puncak 32, 46, 57
Puteri Saadong 7, 31, 34, 35, 36, 42, 44, 45,
46, 58, 59

S

saluran 8, 37
Saluran 8
Sheikh Kadir Jailani.. 17, 28, 31, 37, 45, 47
sungai 8, 25, 31, 37, 45, 56

T

tanah..... 8
Tujuh beradik 11

W

Wali Songo 17, 45, 47

Z

Zaman 9, 27, 30